

Programación didáctica
Departamento de Lingua castelá e literatura
Curso 2022-2023

IES Urbano Lugrís
(Código de centro: 15008301)

ÍNDICE

1	Introdución e contextualización	5
1.1	Marco normativo básico	6
1.2	Distribución de grupos e niveis	7
1.3.	Outras materias afíns ao departamento	8
2	Obxectivos	8
2.1	Obxectivos curriculares da materia en ESO	9
2.1.1	Segundo de ESO (LCL): concreción de obxectivos curriculares	10
2.1.2	Cuarto de ESO (LCL): concreción de obxectivos curriculares	11
3	Metodoloxía	12
3.1.	Ensino presencial	12
3.2.	Ensino non presencial	14
4	Elementos transversais.....	15
5	Programación de Lingua e literatura castelá de 2º de ESO	17
5.1	Perfil competencial. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	17
5.2	Unidades didácticas: temporalización.....	18
5.2.1	Temporalización dos estándares e vinculación ás unidades didácticas.....	23
5.3	Distribución do currículo en unidades didácticas	28
5.4	Concrecións metodolóxicas	41
5.5	Materiais e recursos didácticos	43
5.6	Medidas de atención á diversidade	44
5.7	Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso	45
5.8	Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado	50
5.8.1	Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe.....	55

6 Programación de Lingua e literatura castelá de 4º de ESO	68
6.1 Perfil competencial. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	68
6.2 Unidades didácticas: temporalización.....	71
6.2.1 Temporalización dos estándares e vinculación ás unidades didácticas.....	76
6.3 Distribución do currículo en unidades didácticas	91
6.4 Concrecións metodolóxicas	113
6.5 Materiais e recursos didácticos	116
6.6 Medidas de atención á diversidade	117
6.7 Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso	118
6.8 Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado	131
6.8.1 Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe.....	135
7 Síntese de instrumentos de avaliación.....	164
8 Avaliación inicial: medidas.....	165
9 Materias pendentes	167
10 Plan de atención ao alumnado repetidor	168
11 Contribución ao plan lector.....	169
12 Educación en valores.....	171
12.1 Contribución ao plan de convivencia	171
12.2 Educación en valores	172
13 Actividades complementarias e extraescolares programadas	172
14 Acordos de pautas recollidos no ámbito do programa TIL.....	173
14.1 Uso adecuado das ferramentas dixitais:	173
14.2 Pautas para elaborar unha definición	173
14.3 Pautas para a presentación de probas escritas e exames.....	174
14.4 Pautas para cita de textos e bibliografía	175

14.5 Pautas para a análise sintáctica e sobre a elección da terminoloxía ao redor da flexión verbal	175
14.6 Pautas para a elaboración de esquemas	175
14.7 Pautas para a elaboración de resumos	176
15 Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.....	177
17.1 Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino	177
16 Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica	178
16.1 Periodicidade con que se revisará a programación didáctica.....	178
16.2 Indicadores de avaliación da programación didáctica.....	178
17 Medidas para informar a familias e ao alumnado	180
18 Aprobación da presente programación didáctica para o curso 2022-23	180

1 Introducción e contextualización

A Lei Orgánica para a Mellora da Calidade Educativa (LOMCE) modifica os elementos que compoñen o currículo como regulador dos procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha das etapas educativas.

Estes elementos pasan a ser os seguintes:

- Os **obxectivos** de cada ensino e etapa educativa.
- As **competencias** ou capacidades para aplicar os contidos de cada ensino e etapa educativa.
- Os **contidos**, ou conxuntos de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos e á adquisición de competencias. Os contidos ordénanse en materias, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función dos ensinos e as etapas educativas.
- Os **estándares** e resultados de aprendizaxe avaliáveis, que permiten definir os resultados das aprendizaxes en cada materia.
- Os **criterios de avaliación** do grao de adquisición das competencias e do logro dos obxectivos de cada ensino e etapa educativa.
- A **metodoloxía didáctica**, que comprende tanto a descrición das prácticas docentes como a organización do traballo dos docentes.

A presente programación contén tanto apartados xerais comúns a todas as etapas e niveis (como estratexia coordinada e conxunta para o presente curso escolar) como tamén as programacións específicas por curso que analizan e detallan os elementos comúns adaptándoos ás características particulares que se dan en cada un deles.

As accións relacionadas na maior parte dos capítulos están deseñadas para un escenario de docencia presencial. Recóllese no apartado de Metodoloxía unhas concrecións que se deberán seguir en caso de ensino non presencial.

1.1 Marco normativo básico

- Orde de 1 de agosto de 1997 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento do Decreto 324/1996 polo que se aproba o Regulamento orgánico dos institutos de educación secundaria e se establece a súa organización e funcionamento, os departamentos didácticos contarán cun plan anual que regule o seu traballo.

- Currículo básico de ESO e Bacharelato LOMCE.

- RD 1105/2014 (BOE 3/1/15).

- Corrección de erros do Currículo básico (BOE 1/5/2015).

- DECRETO 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG 21/6/2015).

- Relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación.

- Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE 29/01/2015).

- Real Decreto 310/2016, de 29 de xullo, polo que se regulan as avaliacións finais de Educación Secundaria Obrigatoria e de Bacharelato (BOE 30/08/2016).

- RESOLUCIÓN de 15 de xullo de 2016, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para a implantación, no curso académico 2016/17, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG 01/08/2016).

- Decreto 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

- RESOLUCIÓN do 26 de maio de 2022, da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2022/23.

1.2 Distribución de grupos e niveis

O IES Urbano Lugrís de Malpica conta hoxe cunha matrícula de 104 alumnos, repartidos en catro grupos de ESO como segue:

1º curso: 2 grupos (24 alumnos)

2º curso: 2 grupos (30 alumnos)

2º curso-PMAR: 1 grupo (6 alumnos)

3º curso: 1 grupo (18 alumnos)

4º curso: 2 grupos (26 alumnos)

O grupo ISEC (o Índice Socioeconómico e Cultural que define o grao de estudos, a situación laboral e profesional, e os recursos culturais e materiais dos fogares do alumnado do instituto), pertence ao nivel Medio-Baixo.

Todos o alumnado solicitou o transporte escolar para o curso actual. Veñen de Malpica, Seaia, Barizo, A Campara, Loroxo e incluso Tella.

En canto ao perfil académico, de 104 alumnos matriculados a comezos de curso, repiten 12, o que supón a porcentaxe de 11.53 %.

Na área de Lingua, son 6 os alumnos coa materia de pendente do curso anterior, 3 en 2º ESO-PMAR e 3 en 3º ESO.

Os grupos e niveis asignados ao departamento no curso 2022-2023 detállanse a continuación:

José Luis Castro González (xefe de Departamento):

1º ESO-A e B: 8 horas

4º ESO-B: 3 horas

Coordinación de biblioteca: 6 horas

Xefatura de departamento: 2 horas

HORAS LECTIVAS AO SEU CARGO: 19 horas.

Noelia Cives Soneira (funcionaria en prácticas do Departamento e xefa do Departamento de Actividades Extraescolares e Complementarias):

1º ESO: 3 horas (Historia e Xeografía, afín)

2º ESO-A e B: 6 horas (Lingua castelá e literatura)

2º ESO-A e B: 2 horas (Oratoria)

3º ESO-A: 3 horas (Lingua castelá e literatura)

4º ESO-A: 3 horas (Lingua castelá e literatura)

Titoría (4º A): 1 hora

Coordinación de actividades extraescolares e complementarias: 3 horas

HORAS LECTIVAS AO SEU CARGO: 21 horas.

1.3. Outras materias afíns ao departamento

Un grupo de 1º ESO de Xeografía e Historia (3 horas) e a optativa de Oratoria en 2º da ESO (unha hora por grupo = dúas horas) dependerán este curso académico do departamento de Lingua castelá e literatura e serán impartidas pola docente Noelia Cives Soneira.

2 Obxectivos

Os obxectivos enténdense como “os referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao finalizar o proceso educativo [...] resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin”. A consecución dos obxectivos mídese mediante criterios de avaliación, que resultan en concreto do referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado [...] describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos como en competencias, e responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina” (DECRETO 86/2015, de 25 de xuño (DOG do 29 de xuño de 2015), art. 3, apartados a, d).

De entre os obxectivos xerais de ensino que esta normativa establece con carácter xeral para Secundaria e Bacharelato, seleccionamos a continuación só aqueles que veñen vinculados ao currículo da nosa materia, con indicación do índice de recorrencia no conxunto de contidos e criterios curriculares.

2.1 Obxectivos curriculares da materia en ESO

A materia de Lingua e literatura castelá na ESO debe contribuír a desenvolver os seguintes logros no alumnado (DECRETO 86/2015, de 25 de xuño (DOG do 29 de xuño de 2015), art. 10):

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- g) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.
- h) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

- i) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaron contribucións importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- m) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- n) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

2.1.1 Segundo de ESO (LCL): concreción de obxectivos curriculares

Enuméranse a continuación os obxectivos de curso:

1. Comprender os textos orais, interpretalos e valorar a súa expresión en ámbitos diversos.
2. Comunicarse de forma oral en contornas diversas e valorar a importancia da conversación.
3. Emitir mensaxes orais claros, adecuados ao contexto, coherentes e cohesionados, e utilizando a linguaxe oral e os aspectos prosódicos e non verbais da linguaxe.
4. Ler de forma comprensiva e con capacidade crítica textos diversos.
5. Extraer información de diversas fontes de comunicación escrita, impresa ou dixital, utilizándoa para aprender de forma activa.

6. Producir textos escritos coherentes e cohesionados, valorando a importancia da escritura.
7. Profundar nos aspectos gramaticais e estruturais das palabras, comprendendo o seu significado, diferenciando os seus usos subxectivos e obxectivos, e recoñecendo a importancia das súas relacións de igualdade e contrariedade.
8. Manexar o dicionario para a resolución de dúbidas e para enriquecer o propio vocabulario.
9. Utilizar os grupos ou sintagmas nominais, adxectivais, verbais, preposicionais e adverbais dentro do marco da oración simple.
10. Analizar os elementos constitutivos da oración simple.
11. Identificar a intención comunicativa do discurso, coa interpretación e a análise dos elementos lingüísticos que o compoñen.
12. Recoñecer a riqueza cultural que supón a variedade lingüística de España.
13. Ler obras da literatura española e universal como fonte de pracer e enriquecemento persoal e adquirir un hábito lector.
14. Reflexionar sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes.
15. Comprender textos literarios de distintos xéneros e épocas.
16. Escribir textos propios con intención literaria.

2.1.2 Cuarto de ESO (LCL): concreción de obxectivos curriculares

Sen deixar de considerar o predominio mostrado na táboa anterior, enumeramos a continuación os seguintes obxectivos de curso:

1. Comprender textos orais, interpretándoos e valorando a súa expresión dentro de ámbitos diversos.
2. Comunicarse oralmente en contornas diversas valorando a importancia da conversación.
3. Comunicarse de forma clara, adecuando o discurso ao contexto, con coherencia e cohesión utilizando a linguaxe oral e os aspectos prosódicos e non verbais da linguaxe.
4. Ler comprensivamente e con capacidade de crítica diversos textos.
5. Extraer información de diferentes fontes de comunicación escrita, en papel ou dixital, e utilízala para aprender de forma activa.
6. Producir textos con cohesión e coherencia, valorando a importancia da escritura.

7. Utilizar as distintas categorías gramaticais e formas verbais con intención comunicativa e expresiva en distintos contextos lingüísticos.
8. Coñecer a creación de palabras novas engadindo sufixos e prefixos provenientes doutras linguas.
9. Distinguir o significado das palabras dependendo do contexto onde se utilizan.
10. Recoñecer e analizar a estrutura das oracións compostas.
11. Utilizar os recursos lingüísticos dispoñibles para afrontar problemas de comprensión e expresión oral e escrita.
12. Analizar a estrutura dos distintos tipos de textos, interiorizala e empregala nas producións propias.
13. Utilizar a lingua con intención comunicativa, interpretando o discurso e analizando os elementos lingüísticos que o compoñen.
14. Ler obras da literatura española e universal, manifestando gusto pola lectura e desenvolvendo o hábito lector.
15. Reflexionar sobre as relacións entre a literatura e o resto das artes.
16. Comprender textos literarios representativos da literatura do século XVIII aos nosos días.
17. Escribir textos persoais de intención literaria.
18. Usar a creatividade na redacción de textos de carácter literario.

3 Metodoloxía

3.1. Ensino presencial

O DECRETO 86/2015, de 25 de xuño, art. 2, punto 3, fundaméntaa en "todo o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de modo consciente e reflexivo, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados". A metodoloxía seguida polo departamento apóiase en:

O ensino dos contidos (unidades didácticas do libro de texto) deberá ir precedida dunha comprobación dos coñecementos previos, de maneira que a planificación axústese á diversidade e aos diferentes ritmos de aprendizaxe; neste sentido, partir da lectura e comentario dun texto apropiado pode converterse nun medio perfectamente útil para esta fase inicial.

A necesaria contextualización de contidos. O inicio da exposición de contidos curriculares deberá "brotar", se é posible, da contorna vital do alumnado (do armazón de intereses e inquietudes do seu mundo cotián), achegando o currículo á súa experiencia, de forma que comprobe que o saber e a vida non son compartimentos estancos, e asimilando os coñecementos de forma efectiva, acábeos aplicando en actitudes e comportamentos concretos.

Por iso é recomendable que a presentación de contidos (viva, dinámica, amena e ?aberta? aos referentes mentais do alumnado) complétese na mesma sesión coa práctica de actividades para asegurar o adecuado e efectiva aprendizaxe; as actividades para casa, en cambio, buscarán afianzar esta primeira aprendizaxe;

A docencia curricular deberá apoiarse nos numerosos instrumentos educativos presentes no centro: os dicionarios de aula, os libros de lectura do curso, o libro de texto, os recursos multimedia e en liña, a lousa dixital e de proxección; e por suposto a biblioteca do centro;

No curso da exposición dos contidos das unidades didácticas, o docente rebaixará o ritmo habitual da explicación, para verificar o grao de seguimento do alumnado. Esta comprobación pode dar paso a fases de participación e colaboración na aula.

A metodoloxía deberá ser activa e participativa.

Non debemos pasar por alto que os elementos curriculares da nosa materia son referentes dunha materia prima instrumental (a lingua viva que bole en mensaxes, situacións comunicativas, textos orais e escritos) da que sempre se pode partir para a presentación dos contidos; por iso, é oportuno que o punto de partida sexan textos e mensaxes que encaixen perfectamente no día a día dos alumnos e deste xeito, despertando o seu interese, facilitar a introspección do propio escolar, que lle permitirá mellorar a súa comunicación e verificar o seu proceso de aprendizaxe;

As actividades de clase (non só as contidas no libro de texto) deberán potenciar tanto o traballo individual (observable nas probas obxectivas escritas e no caderno escolar) como o colaborativo (en forma de presentación oral proxectos e traballos en común). Ha de facilitarse o clima adecuado para que o alumno poida aprender a elaborar sinxelos traballos monográficos mediante a consulta de información de variado tipo.

A elección das actividades de clase responderá o propósito de estimular sempre un deste tres procesos cognitivos fundamentais: coñecer (traballo directo dos contidos curriculares); aplicar (relacionar devanditos contidos co contexto do alumno e da súa contorna), e razoar (actividades que esixen reflexionar, explicación e xustificación nas respostas).

Dúas ferramentas fundamentais, especialmente na ESO, resultan o libro de texto e o caderno do alumno. O primeiro porque, sobre todo, compendia a programación didáctica e é un cómodo repertorio de textos, actividades e recursos, seleccionados para concretar os estándares de aprendizaxe e traballar elementos transversais e competencias básicas; tamén porque as unidades didácticas que o forman poden servir para a elaboración de resumos e guións que aprenderá a compor o alumno, como medio para asegurar a aprendizaxe e a autonomía persoal. O caderno, que se converte en rexistro directo do día a día na aula, na que ha de incluír corrixidas as probas escritas de avaliación, posúe tamén unha gran utilidade para alumno, os pais e o docente.

Os libros de lectura fixados para o curso, nas edicións recomendadas, coas súas útiles guías de lectura, constitúen un recurso de enormes posibilidades: desenvolvemento da competencia lingüística, cultivo do gusto lector, mostrario de situacións que potencian os elementos transversais, desenvolvemento da personalidade do alumno, etc.

3.2. Ensino non presencial

En caso de ensino non presencial, sexa por recibir o alumnado atención domiciliaria ou hospitalaria, seguiríase os protocolos en ámbolos dous casos.

No suposto de haber un brote de contaxio polo COVID-SARS 19 no entorno do alumnado, seguiríanse as instrucións de comezo do curso anterior e teríase en conta o “Protocolo de adaptación ao contexto da Covid-19 nos centros de ensino non universitario de Galicia para o curso 2021-2022” de data 01/10/2021. Como se sinala neste documento, a Consellería de Cultura, Educación e Universidade facilita a todos os centros educativos unha Aula Virtual, a través do enderezo <https://www.edu.xunta.gal/centros/XXXXXX/aulavirtual2> onde XXXXX é o nome do centro, á que se podería acceder desde a páxina web do noso centro.

As aulas virtuais utilizaranse, de ser o caso e nos supostos de educación a distancia, cando menos, co alumnado que parcialmente estea en situación de corentena cando non exista suspensión da actividade presencial no conxunto da aula, sen prexuízo doutras opcións de formación a distancia que poida por en funcionamento a consellería.

Concretaríase coas seguintes medidas:

a) A través desa plataforma e de EDIXGAL subiríanse os materiais educativos para o alumnado en situación de corentena á vez que se interactúa con eles e as súas familias vía *Webex* con fórmulas de comunicación como foros ou vídeo-chamadas.

b) No caso do alumnado que non lle sexa posible acceder ás plataformas dixitais, arbitrase un modo alternativo para a comunicación coas familias e o mantemento da actividade lectiva nos supostos nos que se teña que pasar á educación a distancia.

c) Todo o profesorado, á maior brevidade posible, asegurase de que o seu alumnado coñece o funcionamento do seu curso e da metodoloxía que seguirá no hipotético caso de ter que realizar o ensino a distancia. Dedicará o tempo que precise na aula de informática para afianzar as destrezas do alumnado no uso do seu curso virtual.

d) Adaptación dos contidos curriculares a unha posible situación de semipresencialidade ou ensino a distancia.

e) Comprobar o seguimento do curso por parte do alumnado.

4 Elementos transversais

Conforme ao establecido no artigo 4 do DECRETO 86/2015, de 25 de xuño a materia de Lingua e literatura castelá favorecerá o traballo dos elementos transversais mediante as estratexias que con carácter xeral sinálanse a continuación:

Comprensión lectora	<ul style="list-style-type: none"> ▪ En todos os cursos, actividades das unidades didácticas do material dispoñible en EDIXGAL do alumnado específicas, dentro dos bloques de Comprensión e Comunicación (ligadas á avaliación dos estándares de aprendizaxe). ▪ Lectura e comentario de textos seleccionados de ámbito de comunicación variados (formal / espontáneo; divulgativo, xornalístico, literario). ▪ Lectura e estudo de dúas obras literarias por trimestre en cada curso. ▪ Dedicación específica dunha sesión semanal á lectura comprensiva de pasaxes literarias, nos dous primeiros cursos de ESO. ▪ As actividades e metodoloxía que buscan favorecer esta capacidade están descritas na apartado Contribución ao plan lector.
---------------------	---

Comunicación audiovisual	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Como estratexia interdisciplinar no centro, o noso departamento fomentará en todas as unidades didácticas a realización de esquemas, gráficos, etc. que axudan a entender e comprender mellor os conceptos e contidos da unidade. ▪ Especificamente, no estudo de materiais sobre a linguaxe publicitaria e os medios de comunicación favorecerase esta competencia. ▪ Na práctica das presentacións orais dos alumnos ante o resto do grupo, en que leva a cabo a exposición de temas, animarase a que vaian acompañadas de elementos non verbais ben de reforzo, ben autónomos.
TIC	<p>En todos os cursos, están presentes na contorna metodolóxica da aula, pois son recursos cotiáns como:</p> <ul style="list-style-type: none"> - os dicionarios en liña que acompañan as actividades de estudo dos textos: dicionarios normativos (a páxina <i>web</i> da RAE), outros dicionarios (de sinónimos, de antónimos, en recursos de <i>La Voz de Galicia</i>, <i>El Mundo</i>, de <i>El País</i>); - os recursos en liña para a resolución de dúbidas de carácter normativo e de uso lingüístico, como o banco de datos e corpus da RAE (CORDE e CREA); - o reforzo das explicacións na aula consistentes en elementos visuais como apoio (de todo tipo, destacando os do mundo da arte).
Emprendemento	<p>As actividades de clase traballarán as seguintes dimensións do desenvolvemento do emprendemento:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a interacción social: o emprendemento non ten sentido en solitario, favorecerase a cooperación no traballo grupal; - o profesorado impulsará a motivación de logro, as emocións positivas que afianzan a realización persoal e o desenvolvemento do talento; - a creatividade como fundamento do emprendedor, que nace da capacidade para cuestionar o observado; é necesario favorecer a curiosidade e indagación; - o compoñente ético que debe rexer toda iniciativa; - de nada serven as intuicións, se non se saben comunicar; o saber transmitir ou comunicar as iniciativas que xurdan, mediante elementos verbais e non verbais.

5 Programación de Lingua e literatura castelá de 2º de ESO

5.1 Perfil competencial. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Estándares de aprendizaxe agrupados por competencias clave							
Nº	CCL	CMCCT	CD	CAA	CSC	CSIEE	CCEC
1	LCLB1.1.1	LCLB2.1.5	LCLB1.4.2	LCLB1.2.3	LCLB1.3.1	LCLB1.4.1	LCLB2.1.3
2	LCLB1.1.2	LCLB2.2.2	LCLB2.3.1	LCLB1.2.4	LCLB1.5.2	LCLB2.4.1	LCLB2.5.2
3	LCLB1.1.3	LCLB2.3.2	LCLB2.5.3	LCLB1.4.3	LCLB1.6.1		LCLB3.4.1
4	LCLB1.2.1	LCLB2.5.3		LCLB3.9.1	LCLB1.6.2		LCLB3.4.2
5	LCLB1.2.2			LCLB4.2.2	LCLB3.8.1		LCLB4.2.1
6	LCLB1.2.4			LCLB4.4.2	LCLB4.3.1		LCLB4.4.1
7	LCLB1.3.1						
8	LCLB1.5.1						
9	LCLB1.5.3						
10	LCLB1.5.4						
11	LCLB1.6.2						
12	LCLB2.1.1						
13	LCLB2.1.2						
14	LCLB2.2.1						
15	LCLB2.4.2						
16	LCLB2.5.1						
17	LCLB3.1.1						
18	LCLB3.1.2						

Estándares de aprendizaxe agrupados por competencias clave							
Nº	CCL	CMCCT	CD	CAA	CSC	CSIEE	CCEC
19	LCLB3.1.3						
20	LCLB3.2.1						
21	LCLB3.3.1						
22	LCLB3.5.1						
23	LCLB3.6.1						
24	LCLB3.7.1						
25	LCLB4.1.1						
26	LCLB4.3.1						
27	LCLB4.3.2						
28	LCLB4.4.1						

5.2 Unidades didácticas: temporalización

Nº	Descrición	Trimestre
1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Descrición das emocións que transmiten unha imaxe. Comentario en grupo dunha campaña en defensa dos seus bosques. Análise e comprensión de textos orais biográficos e dialogados. Participación nun diálogo expondo e escoitando opinións de forma pautada. Análise e mellora das producións orais. ▪ Bloque 2: Recoñecemento da información esencial dun texto biográfico a partir dun cuestionario. Coñecemento das estratexias para a comprensión de textos escritos de carácter narrativo. Elaboración de biografías e autobiografías de forma pautada. Interese crecente pola composición escrita. Procura, interpretación e uso da información na redacción de textos biográficos. ▪ Bloque 3: A comunicación: intención e funcións comunicativas. Caracterización da linguaxe verbal e non verbal. Comprensión 	1º

	<p>da relación existente entre a intención comunicativa e o uso de diferentes tipos de texto. Os enunciados: frases e oracións. Caracterización da lingua como un sistema articulado: morfemas, palabras, enunciados e textos. Clasificación dos principais tipos de enunciado. As familias léxicas. Os morfemas: raíz e afixos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 4: A linguaxe poética e os textos líricos. Análise a partir de cuestionarios do contido e os aspectos formais de textos poéticos breves. 	
2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Realización de xogos seguindo instrucións e de postas en común sobre diferentes temas ou contidos. escoita comprensiva de textos orais. Realización dun cuestionario tipo test sobre os contidos dunha audición. Vocalización das palabras e emprego da linguaxe non verbal para comunicarse abertamente. ▪ Bloque 2: Análise dun texto xornalístico a través dun cuestionario e identificación dos seus aspectos obxectivos e subxectivos. Asimilación da estrutura básica do texto expositivo. Lectura comprensiva e redacción de textos explicativos de carácter histórico. Revisión e corrección de textos propios. Procura e análise de información en fontes diversas. ▪ Bloque 3: O suxeito e o predicado da oración. A concordancia entre os elementos da oración. Identificación dos grupos sintácticos: nominal, adxectivo, adverbial, verbal e preposicional. Formación de grupos sintácticos seguindo un esquema previamente establecido. As normas ortográficas de uso da letra h. Os morfemas flexivos e os morfemas derivativos. Coñecemento e emprego de prefixos e sufixos de uso frecuente. ▪ Bloque 4: Os temas propios da poesía lírica. Análise de textos poéticos identificando os seus temas e reflexionando sobre o seu contido e os seus recursos literarios. Reflexión sobre a liberdade e a vida a partir da interpretación de poemas. Lectura expresiva de textos poéticos. 	1º
3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Comentario oral e en grupo dunha tira cómica. Interpretación dunha serie de audicións relacionando o seu contido cunha serie de imaxes. escoita dun relato oral e resposta a preguntas sobre o seu contido. Relato dunha historia a partir dunha serie de viñetas. Creación e relato oral do argumento dunha película. ▪ Bloque 2: Interpretación a partir de pautas dunha pintura rupestre, unha pintura do Antigo Exipto e unha tira cómica. Coñecemento da linguaxe do cómic e do cinema. Comprensión do cinema como combinación de elementos relacionados co son e coa imaxe. Elaboración dunha historieta empregando os recursos propios da linguaxe do cómic. Creación pautada dunha foto-relato. Redacción dunha crítica construtiva sobre unha foto-relato. ▪ Bloque 3: As características e os elementos do grupo nominal. O substantivo, o pronome e o determinante na oración: funcións e concordancia con outros elementos. Os complementos do nome: grupo adxectivo, grupo preposicional e aposición. As normas ortográficas de uso das letras b e v. A derivación nominal na formación de palabras. ▪ Bloque 4: Os tratamentos do tema do amor na poesía lírica. Análise de textos poéticos identificando os seus temas e reflexionando sobre o seu contido e os seus recursos literarios. Lectura expresiva de textos poéticos. Valoración da lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal. 	1º
4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Participación en actividades grupais con intención lúdica e creativa. Interpretación de textos orais descritivos sobre os sentimentos e as emocións. Expresión oral de emocións e sentimentos. Valoración dos propios sentimentos e 	1º

	<p>desenvolvemento da empatía.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 2: Interpretación dun texto narrativo que inclúe descrições a partir dun cuestionario. Recoñecemento dos principais trazos dos textos descritivos centrados na expresión de sentimentos. Distinción de textos descritivos obxectivos e subxectivos. Redacción de textos e elaboración dun cartel sobre cuestións relacionadas cos sentimentos. Valoración da escritura e a lectura como medios para expresar e comprender sentimentos. ▪ Bloque 3: Características e elementos do grupo adxectivo e do grupo adverbial. Comprensión da función do adxectivo na oración. Coñecemento dos graos do adxectivo. Realización pautada de análise morfosintácticos sinxelos. As normas ortográficas de uso das letras b e v. ▪ Bloque 4: A expresión da dor e o tema da morte na lírica. Análise de textos poéticos identificando os seus temas e reflexionando sobre o seu contido e os seus recursos literarios. Lectura expresiva de textos poéticos. Valoración da lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal. Redacción de poemas con gusto estético a partir de pautas. Emprego de metáforas e comparacións na redacción de textos poéticos. 	
5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Interpretación e produción de textos orais dialogados. Esfuerzo por conseguir claridade e coherencia nas propias comunicacións. ▪ Bloque 2: Os textos dialogados: o diálogo narrativo e o diálogo teatral; o estilo directo e o estilo indirecto. A linguaxe dos textos dialogados. Elementos formais dos textos dialogados (raias, incisos, comiñas e verbos dicendi). Interpretación dun mapa conceptual. Escritura pautada de diálogos empregando o estilo directo e o estilo indirecto. Redacción dunha entrevista empregando rexistros formais e informais. ▪ Bloque 3: As características do grupo verbal. Realización pautada de análise morfosintácticos sinxelos. As formas simples e compostas dos verbos. Uso dos verbos auxiliares haber e ser. Ortografía de g e j. Formación de adverbios en <i>-mente</i>. ▪ Bloque 4: Trazos e elementos do xénero narrativo. Identificación dos trazos da linguaxe narrativa. Redacción pautada dunha escena teatral. Desenvolvemento de habilidades creativas e artísticas. Análise e valoración a partir de cuestionarios de fragmentos de textos narrativos. 	2º
6	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Participación en actividades grupais orais de tipo lúdico e creativo. Comentario oral da información que transmite unha fotografía. Conversación sobre o papel do TIC e os medios de comunicación na nosa vida cotiá. escoita activa e comprensión de exposicións e relatos orais. Realización dunha exposición oral a partir de pautas e dun mapa mental. ▪ Bloque 2: Os textos expositivos divulgativos e especializados. A linguaxe dos textos expositivos. Lectura comprensión e interpretación de textos expositivos. Escritura de textos expositivos. Interese crecente pola composición escrita. Procura e interpretación de información durante a planificación e redacción dun texto expositivo. Comprensión da necesidade de revisar as propias producións e corrixir textos de forma pautada. ▪ Bloque 3: Os complementos do predicado verbal. Leísmo, loísmo e laísmo. Realización pautada de análise morfosintácticos sinxelos. Ortografía de verbos con g e j. A derivación verbal. Coñecemento dos afixos para formar verbos a partir doutras palabras. 	2º

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 4: O conto: características e primeiras coleccións de contos. As coleccións de contos tradicionais. Valoración da lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal. Lectura comprensiva e en voz alta de textos narrativos breves. 	
7	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Comentario oral dunha fotografía sobre unha entrevista televisiva. Participación en actividades grupais con intención lúdica e creativa. Comprensión dunha entrevista radiofónica. Realización dun debate a partir da escoita activa dunha reportaxe. Elaboración e recitado dunha <i>jitánfora</i>. ▪ Bloque 2: Coñecemento e uso de estratexias para a lectura e a comprensión de textos escritos de carácter dialogado. Análise de noticias e entrevistas a partir de cuestionarios. Recoñecemento dos xéneros xornalísticos. Caracterización da noticia e a entrevista. Asimilación da estrutura básica dunha entrevista e a súa reprodución escrita. Escritura de entrevistas reais e ficticias. Procura e análise de información en fontes diversas. ▪ Bloque 3: As propiedades do substantivo e as súas funcións dentro dun complemento verbal. O atributo e o complemento predicativo. O significado dos verbos <i>ser</i> e <i>estar</i>. Realización pautada de análise morfosintácticas sinxelas. Ortografía de g e j. As palabras primitivas, as derivadas e as familias léxicas. ▪ Bloque 4: Os relatos homéricos, cantares de xesta e a novela de cabalarías. A novela histórica e a novela de aventuras. Valoración da lectura como fonte de pracer e de enriquecemento persoal. Lectura comprensiva e en voz alta de textos narrativos breves. 	2º
8	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Comentario oral e en grupo dunha imaxe. Esfuerzo por conseguir claridade e coherencia nas propias comunicacións. Interpretación do contido dun diálogo real. Distinción de datos e hipóteses en textos orais. Formulación de hipóteses a partir da información exposta nunha infografía. ▪ Bloque 2: Interpretación dun texto expositivo a partir dun cuestionario. Recoñecemento da estrutura dun texto expositivo. Os textos xornalísticos de opinión. Análise de textos xornalísticos de opinión a partir dun cuestionario. Redacción pautada de textos de opinión a partir de indicacións e dun texto modelo. ▪ Bloque 3: Os complementos preposicionais. As oracións activas e as oracións pasivas. Identificación do complemento axente. Transformación de activas a pasivas. Ortografía da ll e do e. As palabras compostas. ▪ Bloque 4: A novela realista como instrumento de reflexión sobre a vida cotiá. <i>Don Quijote de La Mancha</i>, a novela picaresca e a novela realista nos séculos XIX e XX. A novela policial e a novela negra. A narrativa de ciencia ficción. 	2º
9	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Participación en conversacións espontáneas respectando as normas de interacción e cortesía. Diálogo sobre os medios de comunicación e a liberdade de expresión a partir de preguntas previas. Interpreta o contido dun diálogo a partir dun cuestionario. Escoita e interpreta de forma combinada texto e imaxe. ▪ Bloque 2: Reflexión sobre a lectura en prensa e Internet e as horas dedicadas á televisión e á radio. Interpretación dun texto xornalístico a partir dun cuestionario. Os xéneros xornalísticos de opinión. Redacción pautada dun artigo de opinión. Ampliación de coñecementos sobre os xéneros xornalísticos de opinión a partir da consulta de páxinas <i>web</i>. ▪ Bloque 3: As oracións impersoais. Identificación do suxeito elíptico nunha serie de oracións. Realización pautada de análise 	3º

	<p>morfosintácticos sinxelos. Descrición dunha paisaxe empregando os verbos ser, estar, facer e haber en forma persoal e impersoal. Ortografía da letra x. As siglas, os acrónimos, os acurtamentos e as abreviaturas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 4: As características do xénero dramático. O texto teatral: literatura e espectáculo. Análise do contido, a estrutura e os aspectos formais dos textos teatrais a partir dun cuestionario. Estrutura interna e externa da obra dramática. Lectura dramatizada de textos teatrais. 	
10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Seguimento de instrucións orais para levar a cabo diferentes actividades. Participación en actividades grupais con intención lúdica e creativa. escoita activa e interpretación dunha serie de cuñas radiofónicas a partir dun cuestionario. Análise e comentario dun anuncio televisivo. Creación e gravación dunha cuña radiofónica para o seu posterior comentario en grupo. ▪ Bloque 2: Os textos publicitarios. Análise dun cartel publicitario a partir dun cuestionario. Interpretación e comparación pautada de dous anuncios. Valoración e realización de contra-anuncios. Realización dunha enquisa e elaboración dunha gráfica a partir de resultados obtidos na enquisa. Procura e interpretación de información sobre a publicidade en Internet e noutros medios. ▪ Bloque 3: As oracións copulativas e as predicativas: clasificación. As oracións predicativas transitivas e intransitivas. As transitivas reflexivas e recíprocas. Ortografía das letras c, z, qu, k. As locucións e a súa clasificación. ▪ Bloque 4: A traxedia: personaxes e acción. Os amores tráxicos na traxedia clásica: <i>Romeo y Julieta</i>. Identificación dos conflitos expostos nunha serie de fragmentos teatrais. 	3º
11	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Participación en actividades grupais con intención lúdica e creativa. escoita activa e interpretación de críticas cinematográficas e comentarios de obras de arte. Realización pautada e exposición oral dunha crítica cinematográfica. Elaboración e expresión oral dunha crítica de arte a partir da imaxe dun cadro. ▪ Bloque 2: Interpretación combinada dun texto expositivo e do gráfico e a infografía que acompaña o texto. Os textos descontínuos: gráficos, infografías, mapas, táboas e formularios. Análise de gráficos e infografías a partir de cuestionarios. Elaboración dun documento no que se combinan táboas, mapas e outros textos descontínuos. Deseño e creación de etiquetas nutricionais. Elaboración pautada dun gráfico e debuxo dun mapa temático. Coñecemento e emprego do dicionario. ▪ Bloque 3: A análise completa das oracións. Asimilación e emprego dun modelo de análise morfosintáctico de oracións. Escritura de termos con d/z ao final de palabra e con cc/c en interior de palabra. ▪ Bloque 4: Características e elementos da comedia. Análise do contido, a estrutura e os trazos formais de textos teatrais a partir dun cuestionario. Realización de lecturas dramatizadas de fragmentos teatrais. As comedias de capa e espada e a sátira teatral. 	3º
12	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 1: Participación en actividades grupais con intención lúdica e creativa. Descrición oral dunha ilustración. escoita activa e interpretación dunha conferencia a partir dun cuestionario. Identificación das ideas dun texto oral. Preparación e realización pautada dunha conferencia. Valoración e comentario das producións orais propias e alleas. ▪ Bloque 2: Identificación do tipo de narrador nun fragmento literario. Análise do contido e expresión de opinións persoais sobre 	3º

<p>un fragmento da obra <i>Frankenstein</i>. Recoñecemento de hipervínculos e hipertextos. Creación pautada de textos narrativos. Creación e redacción de relatos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 3: Caracterización da diversidade lingüística de España. Lectura e comprensión de textos redactados en diferentes dialectos e linguas falados en España. Procura e interpretación de vídeos e audicións nos que se falen diferentes dialectos do castelán. Aplicación das normas de uso da maiúscula. Coñecemento e uso de diferentes tipos de dicionario. ▪ Bloque 4: Os personaxes no xénero dramático: principais e secundarios. Clasificación de personaxes: estereotipos, personaxes-tipo e individuais. Análise do contido, a estrutura e os aspectos formais de textos teatrais a partir dun cuestionario. Redacción dun texto teatral. Planificación, posta en escena e representación dun texto teatral. 	
--	--

5.2.1 Temporalización dos estándares e vinculación ás unidades didácticas

Na táboa seguinte recóllese a temporalización dos estándares da materia e relaciónanse estes coas unidades didácticas asociadas con eles (grazas ás actividades deseñadas nas unidades). Debe advertirse que, por necesidades didácticas (dado que a programación didáctica elabórase sen coñecer o perfil da maior parte do alumnado), a persoa docente poderá optar por substituír as actividades das unidades vinculadas aos estándares por outras que tamén os avalíen. Por exemplo, podería avaliar parte dos estándares relacionados coa comunicación oral valéndose dunha actividade como a exposición oral dun alumno ou alumna ante o grupo (con apoio TIC), observada mediante rúbrica de avaliación.

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (por trimestre)	Unidade didáctica
▪ LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/educativo e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do falante.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11
▪ LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	1º, 2º	1, 3, 4, 7
▪ LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	1º	4
▪ LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral.	2º, 3º	6, 10

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (por trimestre)	Unidade didáctica
▪ LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	1º, 2º	1, 3, 4, 7
▪ LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (solicita axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	3º	9
▪ LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	3º	12
▪ LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto ante as opinións das outras persoas.	1º, 2º, 3º	2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12
▪ LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	2º, 3º	5, 9
▪ LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o manexo de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	3º	10
▪ LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	3º	12
▪ LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais.	1º, 2º, 3º	2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12
▪ LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	1º, 2º, 3º	1, 8, 9
▪ LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal de lingua nas súas prácticas orais.	3º	9
▪ LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	1º, 3º	2, 10
▪ LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e segue as instrucións do moderador en debates e coloquios.	1º	3
▪ LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversacións orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente ás outras persoas e usando	2º, 3º	5, 7, 8, 9, 12

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (por trimestre)	Unidade didáctica
fórmulas de saúdo e despedida.		
▪ LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9
▪ LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal de lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico.	1º, 2º	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8
▪ LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pona en relación co contexto.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10
▪ LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
▪ LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas.	1º, 3º	2, 3, 4, 9, 12
▪ LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	1º, 2º, 3º	2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12
▪ LCLB2.3.1. Utiliza de modo autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 12
▪ LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	3º	12
▪ LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura.	1º, 2º, 3º	2, 4, 6, 8, 11, 12
▪ LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	1º, 2º, 3º	2, 3, 4, 6, 9, 10, 11
▪ LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou educativo e social, imitando textos	1º, 2º, 3º	1, 5, 7, 12

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (por trimestre)	Unidade didáctica
modelo.		
▪ LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.	1º, 2º, 3º	1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12
▪ LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	2º	6, 8
▪ LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
▪ LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	1º, 2º, 3º	2, 3, 5, 6, 7, 8, 10
▪ LCLB3.2.1. Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	1º	4
▪ LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	1º, 3º	4,10,12
▪ LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	1º, 2º, 3º	2, 3, 4, 8, 10
▪ LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo,	3º	10
LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.	1º, 2º	3, 5
▪ LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.	1º, 2º, 3º	2, 8, 10
▪ LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita	1º, 2º, 3º	4, 5, 7, 8, 10, 12

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (por trimestre)	Unidade didáctica
estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como acode plurilingüe.		
▪ LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	3º	12
▪ LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
▪ LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	1º, 2º, 3º	1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12
▪ LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema, etc.).	2º, 3º	5, 8, 11
▪ LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a permanencia ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.	1º, 2º, 3º	1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12
▪ LCLB4.3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos seus compañeiros.	2º, 3º	8, 11
▪ LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 9, 10, 11, 12
▪ LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 5, 8, 11, 12
▪ LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	2º	8

5.3 Distribución do currículo en unidades didácticas

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	de Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
Bloque 1. Comunicación oral: escoitar e falar					
▪ h ▪ m	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: ámbito persoal, educativo ou escolar, e social.	B1.1. Escoitar de forma activa, comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo ou escolar, e social.	LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/educativo e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do falante.	▪ CCL	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11
			LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas	▪ CCL	1, 3, 4, 7
			LCLB1.1.3. Sigue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	▪ CCL	4
▪ a ▪ d ▪ g	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos.	B1.2. Escoitar de modo activo, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral.	▪ CCL ▪ CSIEE	6,10
			LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	▪ CCL	2
			LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (solicita axuda, busca en	▪ CCL	9

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	Diálogo.		dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).		
			LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA 	12
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m 	B1.3. escoita activa e cumprimento das normas básicas que favorecen a comunicación.	B1.3. escoitar de forma activa e comprender o sentido global de textos orais	LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto ante as opinións das outras persoas.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC 	2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12
▪ h	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.	B1.4. Comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	▪ CSIE	5, 9
			LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o manexo de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	▪ CD	10
			LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	▪ CAA	12
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	B1.5. Coñecemento, uso e aplicación das	B1.5. Aprender a falar en público, en situacións formais	LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais	▪ CSC	7, 9, 10, 12
			LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as	▪ CSC	1, 8, 9

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva.	e informais, de modo individual ou en grupo.	diferenzas entre discursos formais e espontáneos.		
			LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal de lingua nas súas prácticas orais.	▪ CCL	9
			LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	▪ CCL	2, 10
▪ a ▪ d ▪ g ▪ h	B1.6. Participación en debates, coloquios e conversacións espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais. B1.7. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	B1.6. Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversacións espontáneas.	LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e segue as instrucións do moderador en debates e coloquios.	CSC	3
			LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversacións orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente ás outras persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.	CCL CSC	5,7,8,9,12
Bloque 2. Comunicación escrita: ler e escribir					

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	de Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h 	B2.1. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.	B2.1. Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto.	CCL	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9
			LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal de lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico.	CCEC	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8
			LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pon en relación co contexto.	▪ CCL	1,2,3,4,5,7,8,10
			LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas.	▪ CCL	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11,12
			LCLB2.1.5. Realiza inferencias e hipótese sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.	CMCCT	3, 4, 9, 12
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ l 	B2.2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.	B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas.	CCL	2, 3, 4, 9, 12
			LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	CMCCT	2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h 	B2.3. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e	B2.3. Buscar e manexar información, na biblioteca e noutras	LCLB2.3.1. Utiliza de modo autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	CD	1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 12

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información.	fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	CD	12
▪ b ▪ h ▪ l	B2.2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.	B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas.	CCL	2, 3, 4, 9, 12
			LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	CMCCT	2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12
	B2.3. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e	B2.3. Buscar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.3.1. Utiliza de modo autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.		
LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.			CD	12	

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	a produción de información.				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	B2.4. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.	B2.4. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura.	CSIE	2,4,6,8,11,12
			LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	CCL	2,3,4,6,9,10,11
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h 	B2.5. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, educativo ou escolar, e social.	B2.6. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, e escritura de textos dialogados.	LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou educativo e social, imitando textos modelo.	CCL	1, 5, 7, 12
			LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.	CCEC	1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12
			LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	CMCCT CD	6, 8
Bloque 3: Coñecemento da lingua					

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
▪ b ▪ h	<p>▪B3.1.Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección.</p> <p>B3.2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.</p>	B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos, e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e emprega este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	CCL	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11
			LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	CCL	3, 4, 7, 8, 10, 11, 12
			LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	CCL	2, 3, 5, 6, 7, 8, 10
▪ b ▪ h	B3.3. Comprensión e interpretación dos compoñentes	B3.2. Comprender o significado das palabras en toda a	LCLB3.2.1. Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	CCL	4

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	do significado das palabras: denotación e connotación.	súa extensión para recoñecer e diferenciar os usos obxectivos dos subxectivos.			
▪ h	B3.4. Coñecemento reflexivo das relacións semánticas que se establecen entre as palabras.	B3.3. Comprender e valorar as relacións de igualdade e de contrariedade que se establecen entre as palabras e o seu uso no discurso oral e escrito.	LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	CCL	4, 10, 12
▪ h ▪ n	B3.5. Observación, reflexión e explicación dos cambios que afectan o significado das palabras: causas e mecanismos. Metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.	B3.4. Recoñecer os cambios de significado que afectan á palabra no texto: metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.	LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito. LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan ao significado global das palabras: tabú e eufemismo,	CCEC	2, 3, 4, 8, 10
▪ h	B3.6. Recoñecemento,	B3.5. Identificar os conectores textuais	LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais	CCL	3, 5

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h 	B3.7. Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. Expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.	B3.6. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.	CCL	2, 8, 10
<ul style="list-style-type: none"> ▪ i ▪ j 	B3.8. Participación en proxectos	B3.7. Participar en proxectos	LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias	CCL	4,5,7,8,10,12

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	(elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outros presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	(elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outros presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h ▪ i ▪ ñ ▪ o 	B3.9. Recoñecemento da diversidade lingüística propia do ámbito persoal, social e mediático.	B3.8. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade galega.	LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	CSC	12
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	B3.10. Identificación e progresiva utilización dos	B3.9. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas,	LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.	mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.			
Bloque 4. Educación literaria					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ n ▪ c 	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa	B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos seus propios gustos e afeccións, mostrando interese pola lectura.	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	CCL	1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	autonomía lectora.				
▪ h ▪ l ▪ n ▪ c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía lectora.	B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes (música, pintura, cinema, etc.), como expresión do sentimento humano, analizando e interrelacionando obras literarias, musicais, arquitectónicas, etc., personaxes e temas de todas as épocas.	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema, etc.).	CCEC	5, 8, 11
			LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a permanencia ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.	CAA	1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12
▪ h ▪ l ▪ n ▪ c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do	B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de entretemento e diversión que	LCLB4.3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos seus compañeiros.	CCL CSC	8, 11
			LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	CCL	1, 2, 3, 4, 9, 10, 11,12

Lingua Castelá e Literatura. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Unidade Nº
	mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía lectora.	permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ n 	B4.2. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos, utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.	B4.4. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa	CCL CCEC	1, 2, 3, 4, 5, 8, 11, 12
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos. 	CAA	8

5.4 Concrecións metodolóxicas

A docencia de Lingua castelá e literatura de 2º de ESO basearase en:

EXPOSICIÓN DE CONTIDOS DAS UNIDADES DIDÁCTICAS	<ul style="list-style-type: none">▪ Ao comezo, mediante un sinxelo apuntamento, mostrarase o contido da unidade que se vai a ensinar, verificando antes da explicación os coñecementos previos que posúe o alumnado.▪ Deberán manexarse no curso da exposición referentes próximos á contorna do alumnado.▪ Convén iniciar a explicación da unidade a partir dun fragmento ou texto dunha comunicación lingüística tomada da contorna cotiá do alumno, ou de non ser así, que resulte atractivo ou estimule a súa curiosidade.▪ A exposición será sinxela, áxil e breve, integrando o uso do dicionario e os recursos TIC, presentes na aula.▪ Será bo dirixir o curso da explicación de fenómenos lingüísticos ao ámbito cotián da vida do alumno, de xeito que interiorizando estas realidades, e cun enfoque máis inmediato, persoal e intuitivo, as poida asimilar máis eficazmente, e lles atope unha aplicación práctica.▪ É moi conveniente que a exposición vaia seguida, xa na mesma sesión, de actividades que asenten as explicacións, corrixíndose en grupo gran parte delas.▪ Deberán aclararse dúbidas e preguntas durante a explicación de contidos, verificando que o grupo a segue satisfactoriamente no seu conxunto.▪ Realizarase, polo menos, unha proba escrita sobre os contidos trimestrais das unidades.▪ Convén que o prazo de corrección de exames e tarefas escritas non se alongue en exceso.▪ O alumnado deberá ser informado do seu proceso de avaliación, entregándoselle para a súa consulta as probas corrixidas, coas oportunas anotacións e será atendido nas
--	---

	dúbdas que expoña.
LIBRETA/ CLASIFICADOR DE CLASE E LIBROS DE TEXTO EN EDIXGAL	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Caderno do alumnado ha de reflectir o seu traballo, e o libro de texto e o material en EDIXGAL fornecerá a gran maioría de recursos de actividades: textos, exercicios da unidade, preguntas sobre audicións... ▪ Os exames escritos deberán recollese, coas oportunas correccións, no caderno de clase. ▪ As actividades do libro, unha vez corrixidas en clase, deberán ser marcadas polo alumnado mediante un distintivo no caderno. ▪ Favoreceranse hábitos nos que o esforzo e o sacrificio, necesarios na aprendizaxe, vaian guiados polo desexo e a curiosidade de aprender. ▪ Favoreceranse coas actividades individuais e en grupo a creatividade e autoestima do alumnado, os ambientes de tolerancia e respecto. ▪ A práctica de actividades grupais, ou o intercambio de información entre docente e alumnado, buscará que as respostas a preguntas e dúbdas sexan resoltas preferentemente entre eles, sen necesidade de que procedan do profesor en primeiro termo ou de forma predeterminada. ▪ O traballo do alumnado reflectido no caderno e nas intervencións na aula, e tamén a actitude mostrada no proceso de aprendizaxe, serán tamén obxecto de avaliación.
LECTURA DE OBRAS LITERARIAS	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizarase, como mínimo, unha lectura trimestral de nivel 1, que permitirá, ademais de avanzar no coñecemento de aspectos literarios e no gusto lector, o traballo en valores persoais e cívicos, así como noutros elementos transversais. ▪ A selección de obras de lectura de nivel 1 farase preferentemente a partir de autores hispánicos. ▪ Ademais, en cada trimestre, ofreceranse lecturas de nivel 2, sempre como un recurso atractivo, gratificante, prometedor, nunca como unha actividade exclusiva e ligada á excelencia académica. A selección de obras de lectura nivel 2 farase preferentemente a partir de grandes clásicos da literatura universal en edicións adaptadas. ▪ Dedicarase parte das tres sesións semanais á lectura, primeiro individual e despois en

	<p>grupo, compartindo así a experiencia de ler e favorecendo a creación de espazos lectores.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Presentarase a lectura e a reflexión sobre a lingua como unha experiencia de coñecemento e lúdica, creativa, pracenteira, nunca como unha obriga afastada da vida cotiá. ▪ As probas de lectura non deberán avaliar contidos memorizables, non deberán ser consideradas como exames ao modo tradicional, senón que servirán para que o alumnado que realízase a lectura achegue a súa visión máis persoal ou reflexione sen dificultades sobre temas e aspectos da experiencia humana.
--	--

Os seguintes materiais serán de uso case diario: libreta de clase, libro de texto, dicionario escolar, obra de lectura trimestral e medios TIC.

6.5 Materiais e recursos didácticos

Material e recurso		Descrición
Libro electrónico e recursos dispoñible en EDIXGAL		De uso diario con material aportado polo profesorado a través de material didáctico na plataforma virtual facilitada pola Xunta de Galicia: EDIXGAL
Libreta do alumnado		Uso diario. Instrumento fundamental para avaliar o traballo diario do alumnado, a súa planificación e organización, a súa aprendizaxe e a corrección de erros.
Dicionario de uso escolar		Uso frecuente. Instrumento fundamental para o desenvolvemento da dimensión comprensiva e produtiva da lingua.
Libros de lectura	LECTURAS TRIMESTRAIS (NIVEL 1): a) Ana Alcolea, <i>El retrato de Carlota</i> . b) María Menéndez-Ponte, <i>Nunca seré tu héroe</i> .	Lecturas trimestrais de obras de autores e autoras hispánicos da literatura xuvenil. Permiten traballar estándares dos 4 bloques e son idóneas para estimular os principios da educación en valores.

	c) Jordi Sierra i Fabra, <i>Campos de fresa</i> .	Considérase esencial dedicar unha das tres sesións semanais ao traballo da competencia en comprensión lectora, mediante a práctica da lectura, tanto individual como en grupo, e ao comentario de textos (elaborando resumos, sinalando o tema, producindo textos descritivos, etc.)
	LECTURAS TRIMESTRAIS (NIVEL 2): a) Robert Louis Stevenson, <i>La isla del tesoro</i> . b) Roald Dahl, <i>Matilda</i> . c) Christian Grenier, <i>Cuentos y leyendas de los héroes de la mitología</i> .	Lecturas trimestrais de grandes clásicos da literatura universal en edicións adaptadas. Ademais de servir para apreciar elementos transversais, son fundamentais para a formación do gusto lector.
• Prensa escrita		Ligada ás actividades sobre os textos periodísticos, contribuirá a formar a capacidade de comprensión e valoración crítica e ilustrará o mundo da publicidade.
• Recursos en liña • TIC (e Software de ofimática)		Contribúe a formar o espírito emprendedor e a autonomía no coñecemento. Permitirá traballar estándares relativos á produción de textos e será empregada nas presentacións orais.

5.6 Medidas de atención á diversidade

O enfoque, e a práctica docente, que posibilita unha avaliación continuada mediante diferentes instrumentos, é esencialmente acumulativo e reiterativo. As explicacións e as actividades, especialmente na área de lingua, repasan de forma continuada a materia xa vista. En consecuencia, esta realidade xa permite establecer, cando sexa preciso, un mecanismo xeral de reforzo que atenda á diversidade, sempre que os alumnos e alumnas fagan un mínimo esforzo de seguimento da clase, dado que se lles brindan numerosas ocasións de asimilar os conceptos e procedementos básicos correspondentes ao curso, aínda que a súa explicación inicial tivese lugar en trimestres anteriores.

Unha medida para poder traballar mellor as necesidades de cada alumno ou alumna consistiría en preparar actividades sobre un mesmo contido de repaso, de reforzo e de profundización variando o grao de dificultade. Esta posibilidade permítea o material didáctico de EDIXGAL e o creado polo profesorado. Cómpre crear exercicios de dificultade variable.

Nun paso máis, cando a acción de reforzo individual require maior intensidade, dispomos no departamento de material didáctico específico fotocopiado tanto de reforzo como de ampliación cuxas actividades supervisaríase de forma individualizada o profesor ou profesora da materia.

Se as medidas que houberse de adoptar fosen grupais, o departamento estudaríase modificar para o grupo determinados instrumentos de aprendizaxe, como substituír a listaxe das obras de lectura por outras máis sinxelas, adaptar as actividades ligadas aos estándares avaliábeis, redeseñar a ponderación nos instrumentos de avaliación, etc.

Cando o alumnado presente graves carencias na área de lingua, recibirán unha atención específica, simultánea á súa escolarización nos grupos ordinarios, como o apoio directo por outro profesor en determinadas sesións, os agrupamentos flexíbeis ou as adaptacións do currículo, as cales buscarán o máximo desenvolvemento das competencias clave.

5.7 Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso

Lenda de elementos transversais:

CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías da información e da comunicación
EMP	Emprendemento
EC	Educación cívica e constitucional
PV	Prevenção da violencia
EV	Educación e seguridade vial

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
▪ LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/educativo e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do falante.	X							
▪ LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas	X	X						
▪ LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	X					X		
▪ LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral.	X							
▪ LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	X	X						
▪ LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (solicita axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	X				X			
▪ LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	X	X						
▪ LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto ante as opinións das outras persoas.	X					X		
▪ LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	X							
▪ LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o manexo de axudas audiovisuais en calquera	X	X	X	X				

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
tipo de discurso.								
▪ LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	X	X			X			
▪ LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais	X	X						
▪ LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	X	X						
▪ LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal de lingua nas súas prácticas orais.		X			X			
▪ LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.		X						
▪ LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e segue as instrucións do moderador en debates e coloquios.	X	X				X		
▪ LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversacións orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente ás outras persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.		X				X		
▪ LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto.	X							
▪ LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal de lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico.	X	X			X			
▪ LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pona en relación co contexto.	X	X						
▪ LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas.	X							

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
▪ LCLB2.1.5. Realiza inferencias e hipótese sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.	X	X						
▪ LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencía informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas.	X	X						
▪ LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	X	X	X	X				
▪ LCLB2.3.1. Utiliza de modo autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	X	X			X			
▪ LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.					X	X		
▪ LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura.		X						
▪ LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	X	X						
▪ LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou educativo e social, imitando textos modelo.	X	X						
▪ LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.	X	X						
▪ LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	X	X						
▪ LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	X	X						
▪ LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións	X	X						

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
orais e escritas.								
▪ LCLB3.2.1. Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	X	X						
▪ LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	X	X						
▪ LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	X	X						
▪ LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo.	X	X				X		
▪ LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.	X	X						
▪ LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.	X	X						
▪ LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como acode plurilingüe.	X	X	X	X	X	X		
▪ LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	X					X		
▪ LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	X					X		
▪ LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	X							

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
<ul style="list-style-type: none"> LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema, etc.). 	X				X			
<ul style="list-style-type: none"> LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a permanencia ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade. 	X	X						
<ul style="list-style-type: none"> LCLB4.3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos seus compañeiros. 					X	X		
<ul style="list-style-type: none"> LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal. 	X	X						
<ul style="list-style-type: none"> LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa 	X	X			X			
<ul style="list-style-type: none"> LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos. 	X	X				X		

5.8 Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado

En termos xerais, avaliaranse non só as probas obxectivas, orais ou escritas, senón tamén a actitude e o traballo diario na aula, así como o afán por mellorar (actitude e esforzo que se reflectirán no comportamento do alumnado cando se exercita nos descritores dos estándares).

Na avaliación positiva dun alumno son fundamentais os seguintes procedementos:

CADERNO OU CLASIFICADOR DE CLASE: terá un caderno no que quedará reflectida de forma completa, ordenada e con esmero a súa actividade de aula. Coidará a letra e a ortografía. O profesor ou a profesora poderá revisar e avaliar o caderno ao longo do curso como parte da produción escrita.

LIBROS DE LECTURA:

- a. En cada trimestre, deberá ler e ser avaliado, mediante proba escrita, dunha obra de lectura de nivel 1, tarefa esta que formará parte dos instrumentos para a avaliación trimestral; a avaliación do estudo da lectura de nivel 1 (como obra do currículo) formará parte do apartado de probas escritas trimestrais (contidos curriculares) que suporá ata o 20% da nota na avaliación correspondente.
- b. Ademais, o/a docente, en función das características do grupo, poderá introducir durante o trimestre a lectura de obras fixadas na programación como de nivel 2, as cales tamén serán avaliadas. En cada grupo poderanse realizar lecturas complementarias de tipo 2 dirixidas a todo o grupo, pero a avaliación desta actividade (que poderá facerse mediante proba escrita ou a través dunha rúbrica de avaliación oral) non interferirá na cualificación daqueles alumnos que non a levasen a cabo. Para iso, esta actividade haberá de cualificarse, cando o alumnado participante fágao positivamente, cun plus de até 0,5 puntos, os cales se engadirán á nota trimestral. Desta forma, garántese a equidade na avaliación xeral do grupo pero ao tempo dáse a oportuna atención a aqueles con afección lectora.
- c. Cando esta lectura complementaria (nivel 2) se avalíe mediante traballos escritos, o prazo de entrega destes finalizará como norma xeral 15 días antes da data fixada para a celebración da sesión de avaliación, co obxecto de que a corrección destas actividades se desenvolva adecuadamente.
- d. En todo caso, o alumno deberá ser avaliado sempre das lecturas de nivel 1 propostas para o curso mediante unha proba obxectiva escrita, a cal fará media coas outras probas escritas trimestrais.

LECTURA ORAL: Tamén demostrará que le ben en voz alta, con entoación e pausas adecuadas.

PROBAS TRIMESTRAIS: Os alumnos terán que presentarse ás probas escritas ao longo do curso. Haberá polo menos tres probas escritas obxectivas, unha por avaliación, e as súas respectivas recuperacións. Se a pesar diso, os contidos trimestrais suspensos non se superan pola vía mencionada, o alumno disporá a final de curso dunha proba obxectiva escrita de recuperación de mínimos da materia conforme á programación de curso; garantírase que en todos os grupos do nivel de etapa ofrézase esta posibilidade de recuperación atendendo aos mínimos programados. Nestas probas, o alumno terá que demostrar o seu nivel de coñecementos (competencias), tomando como referencia a secuenciación de obxectivos e contidos do curso na programación.

CORRECCIÓN FORMAL NAS PROBAS ESCRITAS: a corrección formal e a destreza no uso da lingua serán tamén avaliadas, de maneira que poderá reservarse en cada proba escrita unha porcentaxe de 1 punto como máximo (15% da nota do exercicio) para cualificar os erros graves ou reiterados nos seguintes aspectos:

- a. carencias graves no referido á presentación do exercicio;

- b. uso de rexistros coloquiais ou vulgares na produción escrita;
 - c. carencias relacionadas co ordenamento lóxico da información ou coa estruturación dos parágrafos;
 - d. erros graves de puntuación ou do uso de conectores;
 - e. erros na ordenación lóxica das oracións;
 - f. erros continuados ou graves no uso das normas ortográficas;
 - g. respostas limitadas a monosílabos ou telegráficas nas cuestións que esixan a composición ou elaboración dun tema.
- Estes aspectos deberán xustificarse de forma clara con anotacións no exercicio escrito.

ACTITUDE DO ALUMNADO: a observación da actitude e o traballo mostrado polo alumnado na aula será en concreto o resultado do seguimento de:

- a. a realización de lecturas e tarefas voluntarias ao longo do trimestre;
- b. o respecto aos prazos na execución dos deberes;
- c. a realización habitual das tarefas e deberes encomendados en clase;
- d. a actitude mostrada para a aprendizaxe da materia;
- e. o comportamento e as regras de cortesía na súa participación grupal;
- f. o respecto polo material didáctico;
- g. dispoñer do material didáctico previsto na programación de aula;
- h. a asistencia regular ás clases.

Recapitulando, os criterios de cualificación aplicados en 2º de ESO son:

NOTA TRIMESTRAL (de cada avaliación) obtense a partir da suma dos seguintes apartados:

- a. As probas obxectivas escritas (exames) suporán o 60%;
- b. A avaliación do traballo do alumno, que suporá outro 40%, desagregado en:
 - Un control da lectura comprensiva da obra trimestral obrigatoria ou outras tarefas (verificación da súa lectura), ata un 20%;

- A realización dunha exposición oral con presentación dixital sobre un tema do currículo ou ben a realización de actividades de produción escrita (de realizarse ambos os indicadores, farase media), con outro 20%.

RECUPERACIÓN DE CONTIDOS SUSPENSOS:

a. O alumno terá dereito a recuperar os contidos trimestrais suspensos mediante unha proba obxectiva escrita que se poderá realizar inmediatamente despois de celebrada a avaliación correspondente. A cualificación positiva nesta proba de recuperación trimestral refírese exclusivamente ao 80% da nota trimestral (apartado de probas obxectivas escritas).

b. Se a pesar diso, os contidos trimestrais suspensos non se recuperan pola vía mencionada, o alumno disporá a final de curso dunha proba obxectiva escrita de recuperación de mínimos conforme á programación de curso; garantirase que en todos os grupos do nivel de etapa ofrecerase esta posibilidade de recuperación atendendo aos mínimos programados. De superarse esta proba de recuperación final, obtense a avaliación positiva no curso.

c. Así mesmo, cando un alumno aprrobe unha avaliación trimestral, poderá recuperar eficazmente os contidos progresivos da anterior se a ten suspensa, en concreto os pertencentes aos bloques de Comunicación oral, Comunicación escrita e Gramática, relacionados no DECRETO 86/2015, do 25 de xuño.

d. Segundo os anteriores apartados, o alumno poderá recuperar determinados bloques de contidos mediante dúas vías simultáneas: a proba específica de recuperación correspondente e a propia avaliación continua de contidos progresivos.

NOTA FINAL DO CURSO:

a. A nota final de curso, para o alumnado que superen as avaliacións (ou as súas correspondentes recuperacións), acharase, en 2º de ESO, facendo media ponderada das tres avaliacións. A cada un delas correspóndelle unha porcentaxe diferente. A 1ª terá un peso dun 30%, a 2ª outro 30% e a 3ª suporá o 40%.

b. Os alumnos que non recuperasen algún trimestre non superado (suspendendo tamén a correspondente recuperación trimestral), aínda nos casos en que a media aritmética dos trimestres fose igual ou superior ao 5, deberán presentarse a unha proba final no mes de xuño, que avaliará os estándares máis relevantes do currículo. Esta prescrición xustifícase pola necesidade de superar os bloques do currículo correspondentes á literatura nos niveis de segundo ciclo de ESO, así como pola articulación de contidos de morfosintaxe na última avaliación. Por este feito, esta indicación é especialmente relevante nos supostos en que a avaliación pendente de superar sexa a última.

-Cando o alumnado ao que fai referencia o apartado anterior supere a proba de recuperación global (nota igual ou superior a 5), a nota final de curso será por regra xeral a obtida nesa proba final. Con todo, o docente poderá calcular a media aritmética entre esta e a media de curso se resulta máis proveitosa para o alumnado.

PROBAS FINAIS DE RECUPERACIÓN DE XUÑO: o contido das probas escritas finais de recuperación de xuño versará en cada nivel unicamente sobre os estándares de aprendizaxe que na PD son avaliábeis mediante proba escrita.

As probas avaliaranse positivamente se o alumnado demostra como mínimo un grao de consecución conxunto destes estándares equivalente a suficiente (5).

A seguinte táboa sintetiza estes criterios:

LINGUA E LITERATURA CASTELÁ - 2º DE ESO – AVALIACIÓN TRIMESTRAL		
PROCEDEMENTO	FORMATO	VALOR
Probas obxectivas escritas de contidos curriculares do bloque de Lingua e do bloque de Literatura	Exames (como mínimo, un por trimestre). No caso de varios, a nota será a media aritmética.	Ata 6 puntos
Avaliación da lectura trimestral de nivel 1.	Control escrito ou oral (neste caso, a avaliación será mediante rúbrica).	Ata 2 puntos
Observación do traballo do alumnado na aula mediante rúbrica	Avaliado mediante unha exposición oral con presentación dixital sobre un tema relacionado co currículo	Ata 1 punto
	Avaliación dunha ou varias composicións escritas (de ser varias, calcularase a media aritmética) mediante rúbrica	Ata 1 punto

A avaliación das exposicións orais farase mediante rúbrica que poderá desagregar (segundo proceda) apartados como a entoación (velocidade, fluidez e claridade), a adecuación da linguaxe corporal, a corrección da expresión oral, o contido, os recursos visuais e o axuste aos tempos acordados.

A avaliación das composicións escritas terá en conta (principalmente) apartados como a organización de ideas, a pertinencia do contido, a claridade comunicativa e a adecuación e corrección expresivas.

En cada grupo poderanse realizar lecturas complementarias de tipo 2 dirixidas a todo o grupo, pero a avaliación desta actividade (que poderá facerse mediante proba escrita ou a través dunha rúbrica de avaliación oral) non interferirá na cualificación daqueles alumnos que non a levasen a cabo. Para iso, esta actividade haberá de cualificarse, cando o alumnado participante o faga positivamente, cun incremento de ata 0,5 puntos que se engadirán á nota trimestral. Desta forma, garántese a equidade na avaliación xeral do grupo pero ao tempo dáse a oportuna atención a aqueles con afección lectora.

5.8.1 Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe

Na seguinte táboa detállase para cada estándar: un indicador numérico de logro desexado asociado a cada estándar; unha reformulación (redactada) do grao mínimo de consecución de cada estándar, e, por último, ou instrumento de avaliación correspondente.

CLAVES	
INDICADOR DE LOGRO NIVEL 1	Logro básico
INDICADOR DE LOGRO NIVEL 2	Logro medio
INDICADOR DE LOGRO NIVEL 3	Logro avanzado

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
▪ LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/educativo e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do falante.	Recoñece o tema, a idea principal e as ideas secundarias dun texto expositivo 2					
LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas	Interpreta un texto literario oral e completa un cuestionario sobre o mesmo. 2		X			
LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	Segue as instrucións orais e respecta as normas dunha actividade ou xogo exposto 2		X			
LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral.	Comprende o sentido global de textos orais identificando a información relevante 1		X			
LCLB1.2.2. Retén información	Interpreta un texto literario		X			

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
relevante e extrae informacións concretas.	oral simple e completa na súa maior parte un cuestionario sobre o contido do mesmo 2					
LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (solicita axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	Usa o dicionario para atopar o significado de palabras nun texto 2		X			
LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	Redacta de forma persoal resumos que recollen ou contido relevante de textos sinxelos literarios e non literarios 1		X			
LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto ante as opinións das outras persoas.	Escoita atentamente unha conversación e interpreta o seu contido a partir de preguntas 2		X			
LCLB1.4.1. Recoñece o proceso	Realiza unha presentación	X				X

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	oral sobre un tema acordado esmerándose en cumprir unhas pautas marcadas polo docente 1					
LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o manexo de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	Realiza unha presentación oral sobre un tema acordado esmerándose en cumprir unhas pautas marcadas polo docente 1	X				X
LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoevaluación, e propón solucións para melloralas.	Revisa os erros sinalados nunha rúbrica que avalía a súa presentación oral 2	X				X
LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais	Realiza presentacións orais sobre un tema acordado seguindo unhas pautas marcadas polo docente 3	X	X	X		X
LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	Sinala se unha serie de diálogos son teatrais ou narrativos, formais ou informais, e reflexiona activamente sobre os seus resgos distintivos	X		X		X

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
	1					
LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal de lingua nas súas prácticas orais.	Fala en público, en situacións formais e informais, de forma individual ou en grupo, conforme a unhas pautas marcadas 1		X	X		
LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	Realiza unha presentación oral sobre un tema acordado esmerándose en cumprir unhas pautas marcadas polo docente 1			X		X
LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e segue as instrucións do moderador en debates e coloquios.	Dialoga sobre un tema de conversación ou debate previamente proposto, conforme a unhas pautas marcadas 2	X		X		X
LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversacións orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente ás outras persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.	Realiza unha presentación oral sobre un tema acordado usando fórmulas de apertura e peche, abrindo unha rolda de preguntas e respostas, conforme a unhas pautas marcadas polo docente 2	X		X		X
LCLB2.1.1. Pon en práctica	Le e comprende o contido de	X		X		X

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto.	textos seguindo as pautas marcadas en clase: repaso de vocabulario, resumo de párrafos, identificación de información relevante 1					
LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal de lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico.	Identifica o significado das palabras dun texto consultado o dicionario 1	X		X		X
LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pona en relación co contexto.	Realiza hipótese e reflexiona sobre un texto buscando información sobre o seu autor e reflexionando sobre el e a súa obra a partir dun cuestionario 1	X		X		X
LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas.	Recoñece a idea principal e as ideas secundarias dun texto expositivo 1	X	X	X		X
LCLB2.1.5. Realiza inferencias e hipótese sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación	Identifica formas polisémicas nun texto 1		X	X		X

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
crítica.						
LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas.	Explica comportamentos dos personaxes en textos narrativos respondendo a un cuestionario 1	X		X		X
LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	Realiza unha presentación oral sobre un tema acordado apoiándose en elementos multimedia, seguindo unhas pautas dadas 2	X				X
LCLB2.3.1. Utiliza de modo autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	Consulta información en dicionarios e enciclopedias para incorporala ás súas actividades 1		X		X	
LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	Usa os servizos da biblioteca escolar conforme a unhas pautas sinaladas 1		X			
LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e	Planifica e constrúe un texto seguindo un esquema previo 2		X			

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
redacta borradores de escritura.						
▪ LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	Escribe textos respectando os principios máis importantes de adecuación, coherencia e corrección gramatical 1	X		X		X
▪ LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou educativo e social, imitando textos modelo.	Elabora textos non literarios de distinto tipo axustándose a textos modelo 2		X	X		
▪ LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.	Elabora textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos, seguindo pautas de textos modelo 2		X	X		
▪ LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	Sintetiza textos mediante esquemas 2	X		X		X
▪ LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este	Identifica as categorías gramaticais nun texto, e explica os seus usos		X			X

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	frecuentes 2					
▪ LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	Identifica os usos das formas verbais 2	X	X	X		X
▪ LCLB3.2.1. Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	Comprende o significado das palabras nun texto 1	X				X
▪ LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	Atopa sinónimos e antónimos de palabras nun texto 2	X				X
▪ LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	Identifica e explica casos de metáforas e metonimias paradigmáticos 1	X				X

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo, 	Comprende o fenómeno do tabú e o eufemismo 1	X				X
LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.	Identifica os factores habituais na cohesión dun texto 1	X				X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais. 	Coñece os usos comúns de tempos e modos verbais 2	X				X
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora 	Realiza unha actividade sobre elaboración de folletos dixitais (patrimonio, carteis de cinema, etc.), que use enunciados en varias linguas 1		X		X	

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
as competencias que posúe como acode plurilingüe.						
▪ LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	Comprende nas súas liñas básicas o proceso histórico que explica a diversidade de linguas en Galicia 2	X	X			X
▪ LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	Identifica e corrixe casos paradigmáticos de interferencias lingüísticas 1	X				X
▪ LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	Le e comprende as obras de lecturas encomendadas en clase 2	X		X		X
▪ LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a	Observa e reflexiona sobre a relación de obras de campos artísticos diferentes que compartan unha estética		X			X

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema, etc.).	similar 1					
▪ LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a permanencia ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.	Coñece temas propios da lírica así como personaxes universais, e aproxímase ao seu tratamento ao longo da historia 1	X				X
▪ LCLB4.3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos seus compañeiros.	Comparte o seu punto de vista sobre lecturas propostas, seguindo pautas marcadas 2		X	X		
▪ LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	Declama un poema vocalizando e expresándose cunha entoación e ritmo adecuados 1		X	X		
▪ LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a	Redacta textos de intención literaria seguindo pautas	X		X		X

Estándares de aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno de clase ou clasificador
partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa	sinxelas 2					
▪ LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	Produce un breve texto de intención literaria a partir da observación dunha imaxe próxima aos seus gustos 1		X			X

6 Programación de Lingua e literatura castelá de 4º de ESO

6.1 Perfil competencial. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Estándares de aprendizaxe agrupados por competencias clave							
Nº	CCL	CMCCT	CD	CAA	CSC	CSIEE	CCEC
1	LCLB1.1.1	LCLB2.1.3	LCLB1.2.5	LCLB1.2.3	LCLB1.1.5	LCLB4.1.3	LCLB1.8.1
2	LCLB1.1.2	LCLB2.2.6	LCLB1.6.1	LCLB1.2.4	LCLB1.3.1	LCLB4.3.2	LCLB2.7.3
3	LCLB1.1.3	LCLB3.6.2	LCLB2.4.2	LCLB1.2.6	LCLB1.3.5	LCLB4.6.2	LCLB4.1.2
4	LCLB1.1.4		LCLB2.7.4	LCLB1.4.3	LCLB1.7.3		LCLB4.2.2
5	LCLB1.1.6		LCLB3.5.1	LCLB1.6.5	LCLB2.2.2		LCLB4.3.4
6	LCLB1.2.1		LCLB4.6.1	LCLB2.1.5	LCLB2.3.3		
7	LCLB1.2.4		LCLB4.6.3	LCLB2.2.6	LCLB3.8.2		
8	LCLB1.3.2			LCLB2.3.2	LCLB4.2.3		
9	LCLB1.3.3			LCLB2.4.3	LCLB4.3.2		
10	LCLB1.3.4			LCLB2.5.2			
11	LCLB1.4.1			LCLB2.5.4			
12	LCLB1.4.2			LCLB2.5.5			
13	LCLB1.5.1			LCLB2.6.4			
14	LCLB1.6.2			LCLB2.6.5			
15	LCLB1.6.3			LCLB3.3.3			
16	LCLB1.6.4			LCLB3.11.1			

Estándares de aprendizaxe agrupados por competencias clave							
Nº	CCL	CMCCT	CD	CAA	CSC	CSIEE	CCEC
17	LCLB1.6.6			LCLB3.12.1			
18	LCLB1.7.1			LCLB4.4.2			
19	LCLB1.7.2			LCLB4.5.2			
20	LCLB2.1.1						
21	LCLB2.1.2						
22	LCLB2.1.4						
23	LCLB2.1.6						
24	LCLB2.2.1						
25	LCLB2.2.3						
26	LCLB2.2.4						
27	LCLB2.2.5						
28	LCLB2.3.1						
29	LCLB2.3.2						
30	LCLB2.4.1						
31	LCLB2.4.2						
32	LCLB2.4.3						
33	LCLB2.5.1						
34	LCLB2.5.2						
35	LCLB2.5.3						
36	LCLB2.5.4						
37	LCLB2.5.6						

Estándares de aprendizaxe agrupados por competencias clave							
Nº	CCL	CMCCT	CD	CAA	CSC	CSIEE	CCEC
38	LCLB2.6.1						
39	LCLB2.6.2						
40	LCLB2.6.3						
41	LCLB2.6.6						
42	LCLB2.7.1						
43	LCLB2.7.2						
44	LCLB3.1.1						
45	LCLB3.2.1						
46	LCLB3.3.1						
47	LCLB3.3.2						
48	LCLB3.4.1						
49	LCLB3.4.2						
50	LCLB3.6.1						
51	LCLB3.6.3						
52	LCLB3.6.4						
53	LCLB3.7.1						
54	LCLB3.8.1						
55	LCLB3.8.2						
56	LCLB3.8.3						
57	LCLB3.8.4						
58	LCLB3.9.1						

Estándares de aprendizaxe agrupados por competencias clave							
Nº	CCL	CMCCT	CD	CAA	CSC	CSIEE	CCEC
59	LCLB3.9.2						
60	LCLB3.10.1						
61	LCLB3.10.2						
62	LCLB3.11.1						
63	LCLB4.1.1						
64	LCLB4.2.1						
65	LCLB4.3.1						
66	LCLB4.3.3						
67	LCLB4.4.1						
68	LCLB4.5.1						
69	LCLB4.6.1						
70	LCLB4.6.2						

6.2 Unidades didácticas: temporalización

Nº	Descrición da unidade	Trimestre
1	• Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta.	1º

Nº	Descrición da unidade	Trimestre
	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 2 (Comunicación): O texto e as súas propiedades. Conectores textuais. • Bloque 3 (Léxico): O léxico do castelán. • Bloque 4 (Ortografía): As maiúsculas. • Bloque 5 (Gramática): Clases de palabras. • Bloque 6 (Literatura): A Ilustración. Moratín. 	
2	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. • Bloque 2 (Comunicación): Creación e comprensión do texto. A edición profesional de textos. • Bloque 3 (Léxico): Renovación do léxico. • Bloque 4 (Ortografía): Signos de puntuación (I). • Bloque 5 (Gramática): Clases de frases. • Bloque 6 (Literatura): O Romanticismo. Espronceda. 	1º
3	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. • Bloque 2 (Comunicación): Os textos narrativos. O estilo indirecto libre. • Bloque 3 (Léxico): Renovación do léxico. • Bloque 4 (Ortografía): Signos de puntuación (II). • Bloque 5 (Gramática): Complementos do verbo. • Bloque 6 (Literatura): O Realismo. Clarín. 	1º
4	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. 	1º

Nº	Descrición da unidade	Trimestre
	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 2 (Comunicación): Os textos descritivos. A caricatura. • Bloque 3 (Léxico): Formación de palabras con prefixos. • Bloque 4 (Ortografía): Signos de puntuación (III). • Bloque 5 (Gramática): As oracións. • Bloque 6 (Literatura): O Modernismo e a Xeración do 98. Antonio Machado. 	
5	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. • Bloque 2 (Comunicación): Os textos instrutivos. Os titoriais. • Bloque 3 (Léxico): Formación de palabras con sufixos. • Bloque 4 (Ortografía): Acentuación de ditongos, tritongos e hiatos. • Bloque 5 (Gramática): Clases de oracións. • Bloque 6 (Literatura): Novecentismo e vangardas. Juan Ramón Jiménez. 	2º
6	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. • Bloque 2 (Comunicación): Os textos expositivos. Presentacións dixitais. • Bloque 3 (Léxico): Locucións e frases feitas. • Bloque 4 (Ortografía): O til diacrítico. • Bloque 5 (Gramática): A oración composta. • Bloque 6 (Literatura): Grupo do 27. Federico García Lorca. 	2º
7	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. 	2º

Nº	Descrición da unidade	Trimestre
	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 2 (Comunicación): O ensaio. • Bloque 3 (Léxico): Polisemia e homonimia. • Bloque 4 (Ortografía): Acentuación de compostos. • Bloque 5 (Gramática): Oracións coordinadas e xustapostas. • Bloque 6 (Literatura): A poesía de posguerra. Blas de Otero. 	
8	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. • Bloque 2 (Comunicación): Os textos dialogados. Resgos paralingüísticos do diálogo. • Bloque 3 (Léxico): Sinonimia e antonimia. • Bloque 4 (Ortografía): Secuencias dunha ou máis palabras (I). • Bloque 5 (Gramática): A subordinación substantiva. • Bloque 6 (Literatura): A novela de posguerra. Miguel Delibes. 	2º
9	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. • Bloque 2 (Comunicación): Os xéneros xornalísticos (I). A infografía. • Bloque 3 (Léxico): Hiperonimia e hiponimia. • Bloque 4 (Ortografía): Secuencias dunha ou máis palabras (II). • Bloque 5 (Gramática): A subordinación adxectiva. • Bloque 6 (Literatura): O teatro de posguerra. Buero Vallejo. 	3º
10	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. 	3º

Nº	Descrición da unidade	Trimestre
	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 2 (Comunicación): Os xéneros xornalísticos (II). Humor e opinión xornalística. • Bloque 3 (Léxico): Significado denotativo e connotativo. • Bloque 4 (Ortografía): Ortografía das formas verbais. • Bloque 5 (Gramática): A subordinación adverbial (I). • Bloque 6 (Literatura): A novela actual. Antonio Muñoz Molina. 	
11	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. • Bloque 2 (Comunicación): A publicidade. Evolución da publicidade. • Bloque 3 (Léxico): Creación de novos significados. • Bloque 4 (Ortografía): As grafías b, v, g e j. • Bloque 5 (Gramática): A subordinación adverbial (II). • Bloque 6 (Literatura): A poesía e o teatro actuais. 	3º
12	<ul style="list-style-type: none"> • Bloque 1 (Competencia lectora): Lectura comprensiva e comentario de texto. Aplicación de diferentes estratexias de lectura comprensiva en función do tipo de texto, do obxectivo e do contexto. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta. • Bloque 2 (Comunicación): Textos e ámbitos de uso. Características. • Bloque 3 (Léxico): A valoración das palabras. • Bloque 4 (Ortografía): As grafías ll, e, x e h. • Bloque 5 (Gramática): Análise sintáctico da oración composta. • Bloque 6 (Literatura): A literatura hispanoamericana do século XX. García Márquez. 	3º

6.2.1 Temporalización dos estándares e vinculación ás unidades didácticas

Na táboa seguinte recóllese a temporalización dos estándares da materia e relaciónanse coas unidades didácticas coas que se relacionan (grazas ás actividades deseñadas nas unidades). Debe advertirse de que, por necesidades didácticas (dado que a programación didáctica elabórase sen coñecer o perfil da maior parte do alumnado), o profesorado poderá optar por substituír as actividades das unidades vinculadas aos estándares por outras que tamén os avalíen. Por exemplo, podería avaliar parte dos estándares relacionados coa comunicación oral valéndose dunha actividade como a exposición oral dun alumno ou alumna ante o grupo (con apoio TIC), observada mediante rúbrica de avaliación.

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo, e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante	1º, 3º	3, 10, 11
LCLB1.1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.	1º, 3º	3, 10, 11
LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	1º	3

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto.	1º	3
LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.	1º, 3º	3, 10
LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais.	2º	5
LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante.	1º, 2º	3, 5, 6, 7
▪ LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido del texto, analizando fontes de procedencia no verbal.	3º	11
LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas	1º	3
LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.	2º	5, 6

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (pide axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	3º	12
LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.	3º	11
LCLB1.3.1. escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversacións espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.	1º, 2º, 3º	4, 8, 9, 10, 11, 12
LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversacións espontáneas.	2º	8
LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversación espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das outras persoas.	2º	7, 8
LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.	1º, 2º	2, 8

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	1º	1, 2, 3
LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	1º, 2º	1, 6
LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.), a mirada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	1º, 2º	1, 6, 8
LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de modo coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.	2º	6
LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	1º	2
LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	2º	6

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	2º	6
LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.	1º, 2º	4, 6
LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores, etc.).	2º	6
LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.	2º	6, 7, 8
LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido.	3º	10
LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.	2º, 3º	8, 9
LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	1º, 2º	1, 7, 8

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.	1º, 2º, 3º	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12
LCLB2.1.3. Extrae a información relevante dous textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.	1º	1
LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada de este.	1º, 2º, 3º	2, 5, 8, 9, 10
LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo ou avaliándoo criticamente, e realizando hipótese sobre el.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.	2º, 3º	8, 9, 10, 11

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.	3º	11
LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos ou columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).	2º, 3º	8, 9, 10, 11
LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e o non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.	3º	11
LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónaas entre si e co contexto, a secuencia e deduce informacións ou valoracións implícitas.	1º, 2º, 3º	3, 4, 7, 10, 11, 12
LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.	1º, 3º	3, 9, 10
LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.	2º, 3º	6, 9, 10, 11
LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.	1º, 3º	3, 9, 10

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	2º	7, 8
LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	1º	1, 4
LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbidas e irregularidades da lingua, etc.	1º	2
LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	1º, 2º, 3º	3, 5, 6, 9, 12
LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais, etc.).	1º, 2º, 3º	2, 4, 5, 6, 10
▪ LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura.	1º, 2º, 3º	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10
LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	1º, 2º	1, 6

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).	1º, 2º, 3º	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10
LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos seus compañeiros y compañeiras.	2º	6
LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, 12
LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.	1º, 2º, 3º	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais nos seus escritos.	1º, 2º	1, 7
LCLB2.6.4. Resume o contido de calquera tipo de texto, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.	1º, 2º, 3º	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10
LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.	1º, 2º, 3º	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).	3º	11
LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.	1º, 2º, 3º	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.	1º, 2º, 3º	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10
LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	1º, 2º, 3º	3, 5, 6, 9, 12
LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	1º, 3º	1, 2, 12
LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	1º, 2º, 3º	3, 5, 6, 11

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.	1º, 2º, 3º	1, 4, 5, 7, 9
LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.	1º, 2º, 3º	1
LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatino e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.	1º	2, 3
LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	1º, 2º, 3º	2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12
LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación co contexto en que aparecen.	1º, 2º, 3º	4, 6, 7, 8, 9
LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.	1º, 2º, 3º	3, 5, 6, 7, 8, 10
LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.	1º, 2º	1, 6, 7, 8

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintáctica e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan ao redor dela.	1º, 2º	3, 4, 5, 7
LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.	2º, 3º	8, 9, 10, 11, 12
LCLB3.6.4. Utiliza de modo autónomo textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.	1º, 2º, 3º	4, 5, 6, 7, 8, 9
LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB3.8.1 Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas súas propias producións orais e escritas.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.).	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12
LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresalientes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen.	2º, 3º	5, 6, 7, 11

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade e utilízalos nas producións propias.	1º, 2º, 3º	3, 7, 10
LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.	1º	1
LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	1º, 2º	1, 3, 5
LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do uso social.	1º, 3º	4, 10, 12
LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos.	2º	5, 6, 7
LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	2º	6
LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	1º, 2º, 3º	Todas

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	1º, 2º	1, 6
LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema, etc.).	1º, 2º	1, 2, 4, 6
LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a continuidade ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, até a actualidade.	1º, 2º	1, 2, 3, 4, 5, 7
LCLB4.2.3. Compara textos literarios e fragmentos dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e criticando o que le ou ve.	2º	5
LCLB4.3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos seus compañeiros.	2º	6

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	2º, 3º	5, 9, 12
LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	2º	7
LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.	2º, 3º	6, 9
LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do autor e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	1º, 2º, 3º	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	1º, 2º, 3º	Todas
LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación e é capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	2º, 3º	6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Estándares de aprendizaxe	Temporalización (trimestre)	Unidade didáctica
LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.	2º, 3º	6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
LCLB4.6.2. Incorpora aos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.	2º, 3º	6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.	1º, 2º, 3º	1, 2, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12

6.3 Distribución do currículo en unidades didácticas

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
h m	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: persoal, educativo, social e laboral.	B1.1. Comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo ou escolar, e social.	LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo, e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante	CCL	3, 10, 11
			LCLB1.1.1.2. Anticipa ideas e infire	CCL	3, 10, 11

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.		
			LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CCL	3
			LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto.	CSC	3
			LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.	CSC	3,10
			LCLB1.1.6. Sigue e interpreta instrucións orais.	CCL	5
h m	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos. Diálogo.	B1.2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención	CCL	3, 5, 6, 7

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			comunicativa do falante.		
			LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.	CCL	11
			LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	CAA	3
			LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.	CAA, CCL	5, 6
			LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (pide axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	CD	12
			LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e	CAA	11

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			semanticamente..		
h	B1.3. Observación e comprensión do sentido global de debates, coloquios, entrevistas e conversacións espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor, e aplicación das normas básicas que regulan a comunicación.	B1.3. Comprender o sentido global e a intención de textos orais.	LCLB1.3.1. escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversacións espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.	CSC	4, 8, 9, 10, 11, 12
			LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversacións espontáneas.	CCL	8
			LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversación espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das outras persoas.	CCL	7, 8

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.	CCL	2, 8
			LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	CSC	1, 2, 3
a d h	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais.	B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente as producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (xestos, movementos, mirada, etc.).	LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	CCL	1, 6
			LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.), a mirada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	CCL	1, 6, 8
			LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir	CAA	6

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.		
a d h	B1.5. Valoración da lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.	B1.5. Valorar a lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.	LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.	CCL	Todas
g h	B1.6. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público e dos instrumentos de autoavaliación en prácticas orais formais ou informais.	▪ B1.6. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de modo individual o en grupo.	LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de modo coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.	CD	6
			LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	CCL	2

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	CCL	6
			LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	CCL	6
			LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	CAA	4, 6
			LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores, etc.).	CCL	6
a c d h	B1.7. Coñecemento, comparación, uso e valoración das normas de cortesía da comunicación oral	B1.7. Coñecer, comparar, usar e valorar as normas de cortesía nas	LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.	CCL	6, 7, 8
			LCLB1.7.2. Analiza criticamente	CCL	10

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
	que regulan as conversacións espontáneas e outras prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación. Debate.	intervencións orais propias da actividade educativa, tanto espontáneas como planificadas, e nas prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación.	debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido.		
			LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.	CSC	8, 9
a d h m	B1.8. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	B1.8. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	CCEC	1, 7, 8
Bloque 2. Comunicación: ler e escribir					
g	B2.1. Coñecemento e uso	B2.1. Aplicar	LCLB2.1.1. Comprende textos de	CCL	Todas

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
h l	das técnicas e estratexias de comprensión escrita.	diferentes estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	diversa índole poñendo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.		
			LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.	CCL	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12
			LCLB2.1.3. Extrae a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.	CMCCT	1
			LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.	CCL	2, 5, 8, 9, 10
			LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo ou avaliándoo criticamente, e realizando hipóteses sobre el.	CAA	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
			LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do	CCL	Todas

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.		
b e h l	B2.1. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias de comprensión escrita. B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos.	B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos escritos en diferentes soportes e formatos.	LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.	CCL	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
			LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos ou columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).	CSC	8, 9, 10, 11
			LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e o non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios	CCL	11

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			de comunicación.		
			LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónas entre si e co contexto, a secuencia e deduce informacións ou valoracións implícitas.	CCL	3,4,7,10,11,12
			LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.	CCL	2, 4, 11, 12
			LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.	CAA CMCCT	6, 9, 10, 11
g h l	B2.5. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información.	B2.4. Seleccionar os coñecementos que se obteñan delas bibliotecas ou de calquera outra fonte de información impresa en papel ou dixital, integrándoos nun proceso de	LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	CCL	3, 9, 10
			LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbidas e irregularidades da lingua,	CAA CCL	Todas

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
		aprendizaxe continua.	etc.		
			LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	CSC	7, 8
g e h l	B2.6. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión. B2.7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.	B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais, etc.).	CCL	2, 4, 5, 6, 10
			LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura.	CCL CAA	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10
			LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	CCL	1, 6
			LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).	CCL CAA	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10
			LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a	CAA	6

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			dos seus compañeiros.		
			LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.	CCL	Todas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ g ▪ h 	B2.9. Interese crecente pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios e como instrumento de enriquecemento persoal e profesional.	B2.7. Valorar a importancia da lectura e a escritura como ferramentas de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.	CCL	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
			LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.	CCL	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10
			LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.	CCEC	Todas
			LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	CD	3, 5, 6, 9, 12

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
Bloque 3. Coñecemento da lingua					
b h	B3.1. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das categorías gramaticais, con especial atención ao adxectivo, aos tipos de determinantes e aos pronomes.	B3.1. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren determinadas categorías gramaticais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen, con especial atención a adxectivos, determinantes e pronomes.	LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	CCL	1, 2, 12
a h	B3.2. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das formas verbais en textos con diferente intención comunicativa.	B3.2 Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	CCL	3, 5, 6, 11
a b h	B3.3. Observación, reflexión e explicación do uso expresivo dos prefixos e sufixos, recoñecendo os que teñen orixe grega e latino,	B3.3. Recoñecer e explicar o significado dos principais prefixos e sufixos, e as súas posibilidades	LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.	CCL	1, 4, 5, 7, 9

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
	explicando o significado que achegan á raíz léxica e a súa capacidade para a formación e a creación de novas palabras.	de combinación, para crear novas palabras, identificando os que proceden do latín e do grego.	LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.	CCL	1
			LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatino e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.	CAA	2, 3
▪ a ▪ h	B3.4. Observación, reflexión e explicación dos niveis de significado de palabras e expresións no discurso oral ou escrito.	B3.4. Identificar os niveis de significado de palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito onde aparecen.	LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	CCL	2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12
			LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación co contexto en que aparecen.	CCL	4, 6, 7, 8, 9
b e h	B3.5. Uso de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre a normativa e o uso non normativo das palabras e interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da lingua (gramaticais, semánticas, rexistro e uso).	B3.5. Usar correcta e eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para progresar na	LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.	CD	3, 5, 6, 7, 8, 10

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
		aprendizaxe autónoma.			
h	B3.6. Observación, reflexión e explicación dos límites sintácticos e semánticos da oración simple e a composta, das palabras que relacionan os grupos que forman parte das oracións e dos seus elementos constitutivos.	B3.6. Explicar e describir os trazos que determinan os límites oracionais para recoñecer a estrutura das oracións compostas.	LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.	CCL	1, 6, 7, 8
			LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintáctica e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan ao redor dela.	CMCCT	3, 4, 5, 7
			LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbais respectivamente,	CCL	8, 9, 10, 11, 12
			LCLB3.6.4. Utiliza de modo autónomo textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.	CCL	4, 5, 6, 7, 8, 9
b h	B3.7. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas na escritura	B3.7. Aplicar os coñecementos sobre a lingua para resolver problemas de comprensión e expresión de textos	▪ LCLB3.7.1.Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.	CCL	Todas

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
	para obter unha comunicación eficiente.	orais e escritos e para a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.			
b g h	B3.8. Observación, reflexión, explicación e uso dos trazos característicos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, con especial atención aos discursos expositivos e argumentativos.	B3.8. Identificar e explicar as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás estruturas expositivas e argumentativas, para utilízalas nas súas producións orais e escritas.	LCLB3.8.1 Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas súas propias producións orais e escritas.	CCL	Todas
			LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.).	CSC CCL	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12
			LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresaíntes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen.	CCL	5, 6, 7, 11
			LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade e utilízalos nas producións propias.	CCL	3, 7, 10
h	B3.9. Observación, reflexión e explicación do uso de conectores textuais e dos	B3.9. Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas	LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.	CCL	1

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
	principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) como léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos).	produccións propias orais e escritas os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	CCL	1, 3, 5
a b h	B3.10. Coñecemento dos rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais, e valoración da importancia de utilizar o rexistro adecuado segundo as condicións da situación comunicativa	B3.10. Recoñecer e utilizar os rexistros lingüísticos en función dos ámbitos sociais, valorando a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada momento.	LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orales ou escritos en función da intención comunicativa e do uso social.	CCL	4, 10, 12
			LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos.	CCL	5, 6, 7
i l	B3.11. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outros presentes non centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	B3.11. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras, presentes no centro docente e	LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	CCL CAA	Todas

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
		relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.			
Bloque 4. Educación literaria					
h l n c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía lectora.	B4.1. Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil.	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións.	CCL	Todas
			LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	CCEC	1 ,6
			LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	CSIEE	Todas
h l n c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e	B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes.	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de	CCL	1, 2, 4, 6

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
	de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.		<p>todas as épocas (música, pintura, cinema, etc.).</p> <p>LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a continuidade ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, até a actualidade.</p> <p>LCLB4.2.3. Compara textos literarios e fragmentos dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura e criticando o que le ou ve.</p>	CCEC	1, 2, 3, 4, 5, 7
				CSC	5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ n ▪ c 	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía lectora.	B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de entretemento e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios	<p>LCLB4.3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos seus compañeiros.</p> <p>LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.</p> <p>LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da</p>	CCL	6
				CSC CSIEE	5, 9, 12
				CCL	7

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
			comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.		
			LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.	CCEC	6, 9
▪ h ▪ l ▪ n ▪ c	B4.2. Aproximación ás obras máis representativas da literatura española desde o século XVIII aos nosos días a través da lectura e a explicación de fragmentos significativos e, de ser o caso, obras completas. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.	B4.4. Comprender textos literarios representativos desde o século XVIII aos nosos días, recoñecendo a intención do autor, o tema e os trazos propios do xénero ao que pertence, e relacionando o seu contido co contexto sociocultural e literario da época, ou doutras épocas, e expresando a relación con xuízos persoais razoados.	LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.	CCL	Todas
			LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do autor e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	CAA	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
h l	B4.3. Redacción de textos de intención literaria a partir da	B4.5. Redactar textos persoais de intención	LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de	CCL	Todas

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Competencias clave	Unidade
n	lectura de textos do século XX, utilizando as convencións formais do xénero seleccionado e empregando unha intención lúdica e creativa.	literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.		
			LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	CAA	6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
e	B4.4. Consulta de fontes e información variadas de información para a realización de traballos e a cita adecuada destas.	B4.6. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas, para realizar un traballo educativo en soporte impreso ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información.	LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.	CCL CD	6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
			LCLB4.6.2. Incorpora aos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.	CCL CSIEE	6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
			LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.	CD	1, 2, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12

6.4 Concrecións metodolóxicas

O marco metodolóxico xeral foi descrito no apartado 3, e os criterios e metodoloxía utilizados para cualificar a actividade de aprendizaxe do alumnado explícanse no apartado 8.8. Os materiais e recursos didácticos describíense no seguinte apartado 8.5.

A docencia de Lingua castelá e lit. de 4º de ESO basearase en:

EXPOSICIÓN DE CONTIDOS DAS UNIDADES DIDÁCTICAS	<p>Ao comezo, mediante un sinxelo apuntamento, mostrarase o contido da unidade que se vai a ensinar, verificando antes da explicación os coñecementos previos que posúe o alumnado.</p> <p>Deberán manexarse no curso da exposición referentes próximos á contorna do alumnado.</p> <p>Convén iniciar a explicación da unidade a partir dun fragmento ou texto dunha comunicación lingüística tomada da contorna cotiá do alumno, ou de non ser así, que resulte atractivo ou estimule a súa curiosidade.</p> <p>A exposición será sinxela, áxil e breve, integrando o uso do dicionario e os recursos TIC, presentes na aula.</p> <p>Será bo dirixir o curso da explicación de fenómenos lingüísticos ao ámbito cotián da vida do alumno, de xeito que interiorizando estas realidades, e cun enfoque máis inmediato, persoal e intuitivo, as poida assimilar máis eficazmente, e lles unha aplicación práctica.</p> <p>É moi conveniente que a exposición vaia seguida, xa na mesma sesión, de actividades que asenten as explicacións, corrixiéndose en grupo gran parte delas.</p> <p>Deberán aclararse dúbidas e preguntas durante a explicación de contidos, verificando que o grupo a segue satisfactoriamente no seu conxunto.</p>
--	--

	<p>Realizarase, polo menos, unha proba escrita sobre os contidos trimestrais das unidades.</p> <p>Convén que o prazo de corrección de exames e tarefas escritas non se alongue en exceso.</p> <p>O alumnado deberá ser informado do seu proceso de avaliación, entregándoselle para a súa consulta as probas corrixidas, coas oportunas anotacións e será atendido nas dúbidas que expoña.</p>
LIBRETA/ CLASIFICADOR DE CLASE E LIBROS DE TEXTO EN EDIXGAL	<p>O caderno do alumnado ha de reflectir o seu traballo, e o libro de texto e o material en EDIXGAL fornecerá a gran maioría de recursos de actividades: textos, exercicios da unidade, preguntas sobre audicións...</p> <p>Os exames escritos deberán recollerse, coas oportunas correccións, no caderno de clase.</p> <p>As actividades do libro, unha vez corrixidas en clase, deberán ser marcadas polo alumnado mediante un distintivo no caderno.</p> <p>Favoreceranse hábitos nos que o esforzo e o sacrificio, necesarios na aprendizaxe, vaian guiados polo desexo e a curiosidade de aprender.</p> <p>Favoreceranse coas actividades individuais e en grupo a creatividade e autoestima do alumnado, os ambientes de tolerancia e respecto.</p> <p>A práctica de actividades grupais, ou o intercambio de información entre docente e alumnado, buscará que as respostas a preguntas e dúbidas sexan resoltas preferentemente entre eles, sen necesidade de que procedan do profesor en primeiro termo ou de forma predeterminada.</p>

	<p>O traballo do alumnado reflectido no caderno e nas intervencións na aula, e tamén a actitude mostrada no proceso de aprendizaxe, serán tamén obxecto de avaliación.</p>
LECTURA DE OBRAS LITERARIAS	<p>Realizarase, como mínimo, unha lectura trimestral de nivel 1, que permitirá, ademais de avanzar no coñecemento de aspectos literarios e no gusto lector, o traballo en valores persoais e cívicos, así como noutros elementos transversais.</p> <p>A selección de obras de lectura de nivel 1 farase preferentemente a partir de autores hispánicos.</p> <p>Ademais, en cada trimestre, ofreceranse lecturas de nivel 2, sempre como un recurso atractivo, gratificante, prometedor, nunca como unha actividade exclusiva e ligada á excelencia académica. A selección de obras de lectura nivel 2 farase preferentemente a partir de grandes clásicos da literatura universal en edicións adaptadas.</p> <p>Dedicarase parte das tres sesións semanais á lectura, primeiro individual e despois en grupo, compartindo así a experiencia de ler e favorecendo a creación de espazos lectores.</p> <p>Presentarase a lectura e a reflexión sobre a lingua como unha experiencia de coñecemento e lúdica, creativa, pracenteira, nunca como unha obriga afastada da vida cotiá.</p> <p>As probas de lectura non deberán avaliar contidos memorizables, non deberán ser consideradas como exames ao modo tradicional, senón que servirán para que o alumnado que realízase a lectura achegue a súa visión máis persoal ou reflexione sen dificultades sobre temas e aspectos da experiencia humana.</p>

6.5 Materiais e recursos didácticos

Os seguintes materiais serán de uso case diario: caderno de clase, libros de texto publicados en EDIXGAL, material aportado polo profesorado, dicionario escolar, obra de lectura trimestral e medios TIC.

Material e recurso	Descrición
Libros de texto dispoñibles en EDIXGAL	Uso diario. Contén as actividades para a práctica de estándares.
Libreta, clasificador do alumnado	Uso diario. Instrumento fundamental para avaliar o traballo diario dos alumnos e alumnas, a súa planificación e organización, a súa aprendizaxe e a corrección de erros.
Dicionarios de uso escolar	Uso frecuente. Instrumento fundamental para o desenvolvemento da dimensión comprensiva e produtiva da lingua.
Libros de lectura	<p>Trimestrais (Nivel 1) <u>Primeiro trimestre</u>: Pardo Bazán, Emilia, <i>El encaje rojo</i>. Cristina Patiño Eirín (ed.). Zaragoza: Contraseña Editorial.</p> <p><u>Segundo trimestre</u>: García Lorca, Federico. <i>Bodas de sangre</i>. Barcelona: Edebé.</p> <p><u>Terceiro trimestre</u>: Martín Gaité, Carmen, <i>Caperucita en Manhattan</i>. Barcelona: Siruela.</p> <p>Lecturas complementarias (Nivel 2) <i>Emma</i>, de Jane Austen <i>El extranjero</i> de Albert Camus <i>Esperando a Godot</i> de S. Beckett.</p>
Prensa escrita	Ligada ás actividades sobre os textos xornalísticos, contribuirá a formar a capacidade de comprensión e valoración crítica e ilustrará o mundo da publicidade.

Material e recurso	Descrición
Recursos en liña TIC (e software de ofimática)	Contribúe a formar o espírito emprendedor e a autonomía no coñecemento. Permitirá traballar estándares relativos á produción de textos e será empregada nas presentacións orais.

6.6 Medidas de atención á diversidade

O enfoque, e a práctica docente, que posibilita unha avaliación continuada mediante diferentes instrumentos, é esencialmente acumulativo e reiterativo. As explicacións e as actividades, especialmente na área de lingua, repasan de forma continuada a materia xa vista. En consecuencia, esta realidade xa permite establecer, cando sexa preciso, un mecanismo xeral de reforzo que atenda á diversidade, sempre que os alumnos e alumnas fagan un mínimo esforzo de seguimento da clase, dado que se lles brindan numerosas ocasións de asimilar os conceptos e procedementos básicos correspondentes ao curso, aínda que a súa explicación inicial tivese lugar en trimestres anteriores.

Unha medida para poder traballar mellor as necesidades de cada alumno ou alumna consistiría en preparar actividades sobre un mesmo contido de repaso, de reforzo e de profundización variando o grao de dificultade. Esta posibilidade permítea o material didáctico de EDIXGAL e o creado polo profesorado. Cómpre crear exercicios de dificultade variable.

Nun paso máis, cando a acción de reforzo individual require maior intensidade, dispomos no departamento de material didáctico específico fotocopiado tanto de reforzo como de ampliación cuxas actividades supervisaría de forma individualizada o profesor ou profesora da materia.

Se as medidas que houberen de adoptarse fosen grupais, o departamento estudaría modificar para o grupo determinados instrumentos de aprendizaxe, como substituír a listaxe das obras de lectura por outras máis sinxelas, adaptar as actividades ligadas aos estándares avaliados, rediseñar a ponderación nos instrumentos de avaliación, etc.

Cando os alumnado presente graves carencias na área de lingua, recibirán unha atención específica, simultánea á súa escolarización nos grupos ordinarios, como o apoio directo por outro profesor en determinadas sesións, os agrupamentos flexibles ou as adaptacións do currículo, as cales buscarán o máximo desenvolvemento das competencias clave.

6.7 Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso

CL	Comprensión lectora
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías da información e da comunicación
EMP	Emprendemento
EC	Educación cívica e constitucional
PV	Prevención da violencia
EV	Educación e seguridade vial

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo, e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante.	X					X		
LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante.	X							
LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.	X							

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	X							
LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.	X	X			X			
LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (pide axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	X			X				
LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	X							
LCLB1.3.1. Escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversacións espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.	X							
LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversacións espontáneas.	X							
LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversación	X							

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das outras persoas.								
LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.	X	X				X		
LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	X							
LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos	X	X						
LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.), a mirada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	X	X						
LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	X	X			X			
LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.	X	X				X		
LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e		X	X	X				

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
transmitindo a información de modo coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.								
LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	X	X						
LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.		X			X			
LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.		X						
LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	X	X						
LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores, etc.).		X			X			
LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.	X	X				X		
LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido.	X					X		
LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que		X				X		

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.								
LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.		X				X		
LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.	X	X						
LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.	X	X						
LCLB2.1.3. Extrae a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.	X							
LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada de leste.	X	X						
LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo ou avaliándoo criticamente, e realizando hipótese sobre el.	X	X						
LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.	X	X		X				
LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos	X	X						

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
ámbitos persoal, educativo, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.								
LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos ou columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).	X							
LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e o non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.	X	X						
LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónaas entre si e co contexto, a secuencia e deduce informacións ou valoracións implícitas.	X	X						
LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.	X	X						
LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.	X	X	X	X				
LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.	X	X						
LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.	X	X						
LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	X				X			

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	X	X			X			
LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc.	X			X				
LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.				X	X			
LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais, etc.).		X						
LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura.		X						
LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	X	X						
LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).	X	X						
LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos seus compañeiros.	X	X	X		X			
LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.	X	X						

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral	X	X						
LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.	X	X						
LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais nos seus escritos.	X	X						
LCLB2.6.4. Resume o contido de calquera tipo de texto, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.	X	X						
LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.	X	X						
LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).	X	X	X	X				
LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.		X						
LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.	X	X			X			
LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.					X			
LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando	X	X	X	X				

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.								
LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	X	X						
LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	X	X						
LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.	X	X						
LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.	X	X						
LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatina e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.	X	X						
LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	X	X						
LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación co contexto en que aparecen.	X	X						
LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.	X			X				

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.	X	X						
LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintáctica e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan ao redor dela.	X	X						
LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.	X	X						
LCLB3.6.4. Utiliza de modo autónomo textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.	X	X						
LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.	X	X						
LCLB3.8.1 Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas súas propias producións orais e escritas.	X	X				X		
LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.).	X	X						
LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresaíntes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen.	X	X						

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e utilízalos nas producións propias.	X	X						
LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.	X	X						
LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	X	X						
LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orles ou escritos en función da intención comunicativa e do uso social.	X	X				X		
LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos.	X	X						
LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como acode plurilingüe.	X	X	X	X	X			
LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	X	X			X			
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas	X							

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
afeccións.								
LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	X	X				X		
LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	X				X	X		
LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema, etc.).	X				X			
LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a continuidade ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, ata a actualidade.	X				X			
LCLB4.2.3. Compara textos literarios e fragmentos dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e criticando o que le ou ve.	X	X						
LCLB4.3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos seus compañeiros.		X			X	X		
LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	X							
LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	X	X						

Estándares de aprendizaxe	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.	X	X				X		
LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.	X	X						
LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do autor e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	X	X						
LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	X	X						
LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	X	X				X		
LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.		X		X				
LCLB4.6.2. Incorpora aos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.	X	X						
LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.		X	X	X	X			

6.8 Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado

En termos xerais avaliaranse non só as probas obxectivas, orais ou escritas, senón tamén as actitudes e o traballo diario na aula, así como o afán por mellorar (actitude e esforzo que se reflectirán no comportamento do alumno cando se exercita nos descritores dos estándares).

Na avaliación positiva dun alumno son fundamentais os seguintes procedementos:

CADERNO OU CLASIFICADOR DE CLASE: terá un caderno no que quedará reflectida de forma completa, ordenada e con esmero a súa actividade de aula. Coidará a letra e a ortografía. O profesor ou a profesora poderá revisar e avaliar o caderno ao longo do curso como parte da produción escrita.

LIBROS DE LECTURA:

a. En cada trimestre, deberá ler e ser avaliado, mediante proba escrita, dunha obra de lectura de nivel 1, tarefa esta que formará parte dos instrumentos para a avaliación trimestral; a avaliación do estudo da lectura de nivel 1 (como obra do currículo) formará parte do apartado de probas escritas trimestrais (contidos curriculares) que suporá ata o 20% da nota na avaliación correspondente.

b. Ademais, o/a docente, en función das características do grupo, poderá introducir durante o trimestre a lectura de obras fixadas na programación como de nivel 2, as cales tamén serán avaliadas. En cada grupo poderanse realizar lecturas complementarias de tipo 2 dirixidas a todo o grupo, pero a avaliación desta actividade (que poderá facerse mediante proba escrita ou a través dunha rúbrica de avaliación oral) non interferirá na cualificación daqueles alumnos que non a levasen a cabo. Para iso, esta actividade haberá de cualificarse, cando o alumnado participante fágao positivamente, cun incremento de ata 0,5 puntos, os cales se engadirán á nota trimestral. Desta forma, garántese a equidade na avaliación xeral do grupo pero ao tempo dáse a oportuna atención a aqueles con afección lectora.

c. Cando esta lectura complementaria (nivel 2) se avalíe mediante traballos escritos, o prazo de entrega destes finalizará como norma xeral 15 días antes da data fixada para a celebración da sesión de avaliación, co obxecto de que a corrección destas actividades se desenvolva adecuadamente.

d. En todo caso, o alumno deberá ser avaliado sempre das lecturas de nivel 1 propostas para o curso mediante unha proba obxectiva escrita, a cal fará media coas outras probas escritas trimestrais.

LECTURA ORAL: Tamén demostrará que le ben en voz alta, con entoación e pausas adecuadas.

PROBAS TRIMESTRAIS: Os alumnos terán que presentarse ás probas escritas ao longo do curso. Haberá polo menos tres probas escritas obxectivas, unha por avaliación, e as súas respectivas recuperacións. Se a pesar diso, os contidos trimestrais suspensos non

se superan pola vía mencionada, o alumno disporá a final de curso dunha proba obxectiva escrita de recuperación de mínimos da materia conforme á programación de curso; garantírase que en todos os grupos do nivel de etapa ofrézase esta posibilidade de recuperación atendendo aos mínimos programados. Nestas probas, o alumno terá que demostrar o seu nivel de coñecementos (competencias), tomando como referencia a secuenciación de obxectivos e contidos do curso na programación.

CORRECCIÓN FORMAL NAS PROBAS ESCRITAS: a corrección formal e a destreza no uso da lingua serán tamén avaliadas, de maneira que poderá reservarse en cada proba escrita unha porcentaxe de 1,5 puntos como máximo (15% da nota do exercicio) para cualificar os erros graves ou reiterados nos seguintes aspectos:

- a. carencias graves no referido á presentación do exercicio;
- b. uso de rexistros coloquiais ou vulgares na produción escrita;
- c. carencias relacionadas co ordenamento lóxico da información ou coa estruturación dos parágrafos;
- d. erros graves de puntuación ou do uso de conectores;
- e. erros na ordenación lóxica das oracións;
- f. erros continuados ou graves no uso das normas ortográficas;
- g. respostas limitadas a monosílabos ou telegráficas nas cuestións que esixan a composición ou elaboración dun tema.
- h. Estes aspectos deberán xustificarse de forma clara con anotacións no exercicio escrito.

ACTITUDE DO ALUMNADO: a observación da actitude e o traballo mostrado polo alumnado na aula será en concreto o resultado do seguimento de:

- a. a realización de lecturas e tarefas voluntarias ao longo do trimestre;
- b. o respecto aos prazos na execución dos deberes;
- c. a realización habitual das tarefas e deberes encomendados en clase;
- d. a actitude mostrada para a aprendizaxe da materia;
- e. o comportamento e as regras de cortesía na súa participación grupal;
- f. o respecto polo material didáctico;
- g. dispoñer do material didáctico previsto na programación de aula;
- h. a asistencia regular ás clases.

Recapitulando, os criterios de cualificación aplicados en 4º de ESO son:

NOTA TRIMESTRAL (de cada avaliación) obtense a partir da suma dos seguintes apartados:

- a. As probas obxectivas escritas (exames) suporán o 70%;
- b. A avaliación do traballo do alumno, que suporá outro 30%, desagregado en:
 - a) Un control da lectura comprensiva da obra trimestral obrigatoria ou outras tarefas (verificación da súa lectura), ata un 20%;
 - b) A realización dunha exposición oral con presentación dixital sobre un tema do currículo ou ben a realización de actividades de produción escrita (de realizarse ambos os indicadores, farase media), con outro 10%.

RECUPERACIÓN DE CONTIDOS SUSPENSOS:

- a. O alumno terá dereito a recuperar os contidos trimestrais suspensos mediante unha proba obxectiva escrita que se poderá realizar inmediatamente despois de celebrada a avaliación correspondente. A cualificación positiva nesta proba de recuperación trimestral refírese exclusivamente ao 80% da nota trimestral (apartado de probas obxectivas escritas).
- b. Se a pesar diso, os contidos trimestrais suspensos non se recuperan pola vía mencionada, o alumno disporá a final de curso dunha proba obxectiva escrita de recuperación de mínimos conforme á programación de curso; garantírase que en todos os grupos do nivel de etapa ofrecerase esta posibilidade de recuperación atendendo aos mínimos programados. De superarse esta proba de recuperación final, obtense a avaliación positiva no curso.
- c. Así mesmo, cando un alumno aprobe unha avaliación trimestral, poderá recuperar eficazmente os contidos progresivos da anterior se a ten suspensa, en concreto os pertencentes aos bloques de Comunicación oral, Comunicación escrita e Gramática, relacionados no DECRETO 86/2015, do 25 de xuño.
- d. Segundo os anteriores apartados, o alumno poderá recuperar determinados bloques de contidos mediante dúas vías simultáneas: a proba específica de recuperación correspondente e a propia avaliación continua de contidos progresivos.

NOTA FINAL DO CURSO:

- a. A nota final de curso, para os alumnos que superen as avaliacións (ou as súas correspondentes recuperacións), acharase, en 4º de ESO, facendo media aritmética entre o tres trimestres.
 - b. Os alumnos que non recuperasen algún trimestre non superado (suspendendo tamén a correspondente recuperación trimestral), aínda nos casos en que a media aritmética dos trimestres fose igual ou superior ao 5, deberán presentarse a unha proba final no mes de xuño, que avaliará os estándares máis relevantes do currículo. Esta prescrición xustifícase pola necesidade de superar os bloques do currículo correspondentes á literatura nos niveis de segundo ciclo de ESO, así como pola articulación de contidos de morfosintaxe na última avaliación. Por este feito, esta indicación é especialmente relevante nos supostos en que a avaliación pendente de superar sexa a última.
- Cando o alumnado a que fai referencia o apartado anterior supere a proba de recuperación global (nota igual ou superior a 5), a nota

final de curso será por regra xeral a obtida nesa proba final. Con todo, o docente poderá calcular a media aritmética entre esta e a media de curso se resulta máis proveitosa para o alumnado.

PROBAS FINAIS DE RECUPERACIÓN DE XUÑO: o contido das probas escritas finais de recuperación de xuño versará en cada nivel unicamente sobre os estándares de aprendizaxe que na PD son avaliábeis mediante proba escrita.

As probas avaliaranse positivamente se o alumnado demostra como mínimo un grao de consecución conxunto destes estándares equivalente a suficiente (5).

A seguinte táboa sintetiza estes criterios:

PROCEDEMENTO	FORMATO	VALOR
Probas obxectivas escritas de contidos curriculares do bloque de Lingua e do bloque de Literatura	Exames (polo menos, un por trimestre). No caso de varios, a nota será a media aritmética.	Ata 7 puntos.
Observación do traballo do alumnado mediante proba	Control da lectura comprensiva da obra trimestral obrigatoria ou traballos	Ata 2 punto.
Observación do traballo do alumnado mediante rúbrica	Exposición oral con presentación dixital sobre un tema relacionado co currículo, ou; avaliación dunha ou varias composicións escritas (de ser varias, farase a media aritmética)	Ata 1 punto (de realizarse os dous indicadores, farase media aritmética entre eles)

A avaliación das exposicións orais farase mediante rúbrica que poderá conter (segundo proceda) apartados como a entoación (velocidade, fluidez e claridade), a adecuación da linguaxe corporal, a corrección da expresión oral, o contido, os recursos visuais e o axuste aos tempos acordados.

A avaliación das composicións escritas terá en conta (principalmente) apartados como a organización de ideas, a pertinencia do contido, a claridade comunicativa e a adecuación e corrección expresivas.

En cada grupo poderanse realizar lecturas complementarias de tipo 2 dirixidas a todo o grupo, pero a avaliación desta actividade (que poderá facerse mediante proba escrita ou a través dunha rúbrica de avaliación oral) non interferirá na cualificación daqueles alumnos que non a levasen a cabo. Para iso, esta actividade haberá de cualificarse, cando o alumnado participante o faga positivamente, cun incremento de ata 0,5 puntos que se engadirán á nota trimestral. Desta forma, garántese a equidade na avaliación xeral do grupo pero ao tempo dáse a oportuna atención a aqueles con afección lectora.

6.8.1 Grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe

Na seguinte táboa detállase para cada estándar: un indicador numérico de logro desexado asociado a cada estándar; unha reformulación (redactada) do grao mínimo de consecución de cada estándar, e, por último, o instrumento de avaliación correspondente.

CLAVES	
INDICADOR DE LOGRO NIVEL 1	Logro básico
INDICADOR DE LOGRO NIVEL 2	Logro medio
INDICADOR DE LOGRO NIVEL 3	Logro avanzado

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo, e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante	Comprende o sentido de textos comunicativos sinxelos, distinguindo as ideas principais 2	X				X
LCLB1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.	Capta o sentido básico de elementos paratextuais cotiáns 1		X			X
LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.	Capta a información relevante en textos comunicativos orais sinxelos 2	X	X			
LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto.	Recoñece os usos lingüísticos adecuados ás diferentes situacións comunicativas, e explica as afirmacións feitas nun texto e as xustifica ao relacionalas co contexto. 2		X	X		
LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos	Identifica o tema e a intención comunicativa dunha noticia.		X	X		X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.	Identifica o tema e a intención comunicativa dun artigo de opinión. Explica os mecanismos de persuasión publicitaria que se comentan nun texto e identifica devanditos mecanismos en mensaxes publicitarias. Interpreta o sentido de palabras que apelan ás técnicas de venda dun texto. Reflexiona sobre os elementos característicos da mensaxe publicitaria. 1					
LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais.	Escoita e comprende textos orais instrutivos identificando o contido, a estrutura e a información relevante 2		X			
LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante,	Capta a información relevante de textos orais sinxelos recoñecendo o tema, a estrutura e o propósito destes 1	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante.						
LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.	Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume) mirada, posición, linguaxe corporal, etc., xestión de tempos e emprego de axudas audiovisuais en discursos orais tipo 1		X			X
LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas. Realiza un esquema sobre o contido dun texto expositivo e dunha exposición oral.	Realiza un esquema sobre o contido dun texto expositivo e dunha exposición oral 2		X			
LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar	Manifesta a comprensión de diferentes textos literarios a través da resposta a preguntas concretas de forma lóxica. É capaz de relacionar a finalidade da obra cos seus propios					

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
un punto de vista particular.	gustos ou intereses 2					
LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (pide axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).	Utiliza o dicionario para buscar e explicar o significado de palabras dun texto e identifica a acepción adecuada. 2					
LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	Resume de forma persoal o contido de textos sinxelos de distinto xénero, identificando a información relevante 3		X			
LCLB1.3.1. escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversacións espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada	Escoita un texto oral e identifica as opinións sobre diferentes aspectos das persoas que interveñen. 1	X		X		X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.						
LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversacións espontáneas.	Identifica nunha situación concreta as características fundamentais da linguaxe coloquial 1	X	X			
LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversación espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das outras persoas.	Aprecia no fundamental as características da comunicación extratextual, a adecuación lingüística, a cortesía e o grao de respecto dos participantes nunha situación comunicativa espontánea (debate ou coloquio).		X			
LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas	Identifica nun debate as distintas posturas en torno ao tema e algúns exemplos de argumentos	X	X			X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.	1					
LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	Esfórzase en respectar as regras de intercambio comunicativo nos debates en clase 2		X			
LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.	Realiza a actividade dunha presentación oral axustando a planificación e o contido de acordo coa rúbrica entregada polo docente 1		X			
LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.), a mirada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	Coida (corrixindo fallos se os aprecia) os aspectos paralingüísticos da súa produción oral, coa guía do docente 1		X			
LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a	Identifica e corrixe erros de vulto en textos propios e		X			

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	alleos 2					
LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.	Esfórzase en planificar e revisar a súa produción lingüística, corrixindo erros e completando lagoas 1		X			
LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de modo coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.	Realiza a actividade dunha presentación oral axustando a planificación de acordo cunha rúbrica entregada polo docente 2		X	X	X	
LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	Autoavalíase na súa produción oral, corrixindo erros de adecuación no rexistro lingüístico. 1		X			
LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias	Nas súas intervencións orais, o alumno esfórzase en		X	X		X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	axustar o vocabulario ao rexistro formal 2					
LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.	Autoavalíase na súa produción oral, corrixindo erros de adecuación no rexistro lingüístico		X			
LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	Nas súas intervencións orais, o alumno esforzase en axustar o vocabulario ao rexistro formal 2		X	X		X
LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	Na súa produción oral, o alumno axusta a súa dicción aos marcadores recolleitos nas rúbricas de avaliación de actividades proporcionadas polo docente 2		X	X		
LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en	Resume, en redacción persoal e con certa corrección, presentacións ou exposicións de clase sinxelas, recollendo as súas		X			X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
oracións que se relacionen lóxica e semanticamente.	liñas básicas 2					
LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores, etc.).	Realiza unha presentación oral axustándose en xeral á rúbrica proporcionada polo docente 2		X	X		X
LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.	Nos debates, respecta as normas de intercambio comunicativo sinaladas por el docente 2		X		X	
LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido.	Identifica nun debate as distintas posturas en torno ao tema e algúns exemplos de argumentos 1	X		X		X
LCLB1.7.3. Participa activamente	Participa activamente nos		X			

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.	debates de clase, respectando as regras de cortesía comunicativa 2					
LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	Dramatiza situacións de comunicación con pautas concretas 1		X			
LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.	Comprende e sintetiza o significado global de textos variados de nivel sinxelo 1	X				X
LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.	Secuencia as informacións explícitas nun texto 2	X				X
LCLB2.1.3. Extrae a información	Identifica e estrutura as	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.	ideas principais nun texto 2					
LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada de leste.	Sintetiza o significado global do texto 1	X				X
LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo ou avaliándoo criticamente, e realizando hipótese sobre el.	Valora a situación comunicativa que rodea o texto 1	X				X
LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.	Esfórzase en axustar o léxico dos seus traballos e actividades académicas ao rexistro formal 1	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.	Identifica o tema e as ideas principais dun texto, e é capaz de clasificalo de acordo a algúns trazos esenciais 1	X				X
LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos ou columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).	Identifica os trazos diferenciais dos principais xéneros xornalísticos 1	X				X
LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e o non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.	Identifica os trazos característicos básicos dos textos publicitarios 1	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónaaas entre si e co contexto, a secuencia e deduce informacións ou valoracións implícitas.	Deduce informacións implícitas nun texto coas pautas ofrecidas polo docente 1	X				X
LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.	Capta o significado contextual básico de palabras ou expresións 1	X	X			X
LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.	Explica o sentido dos elementos non lingüísticos que acompañan a un texto 1	X	X			X
LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.	Identifica as opinións do autor ou dos personaxes dun texto e manifesta o seu acordo ou desacordo coas devanditas opinións. 1	X	X			X
LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado	Participa nas actividades de comentario de textos	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
dun texto.	esmerándose en realizar valoracións persoais e argumentalas. 1					
LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	Escoita activamente, as opinións dos seus compañeiros nas actividades realizadas, respectando as normas do intercambio comunicativo 2		X			X
LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	Incorpora información de fontes consultadas na presentación dunha actividade 1			X		X
LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc.	Consulta o dicionario para aclarar dúbidas nas actividades 2		X			X
LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de	Utiliza con autonomía o servizo da biblioteca 2		X	X		X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.						
LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais, etc.).	Válese de índices e esquemas para planificar a súa produción textual 2	X		X		X
LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura.	Planifica as súas producións escritas 2	X	X			X
LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	Produce textos sen erros graves ou reiterados contra as propiedades de corrección, cohesión e adecuación 3	X	X			X
LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).	Planifica o texto de acordo ás indicacións do docente, revisando a corrección escrita 2	X	X			X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos seus compañeiros.	Reescribe textos corrixindo os erros léxicos, gramaticais e ortográficos que atopa. 1	X	X			X
LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.	Reescribe textos corrixindo os erros léxicos, gramaticais e ortográficos que atopa. 1	X	X			X
LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, educativo, social e laboral.	Redacta con suficiente claridade e corrección diferentes tipos de textos adecuándose minimamente aos trazos propios de cada tipo. 1	X	X			X
LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.	Redacta textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos con suficiente claridade e corrección. 1	X	X			X
LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais nos seus	Recoñece os marcadores textuais nun texto	X	X			X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
escritos.	1					
LCLB2.6.4. Resume o contido de calquera tipo de texto, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.	Resume en redacción persoal e con suficiencia o contido dun texto 1	X	X	X		X
LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.	Organiza, distinguindo as ideas principais, o contido dun texto mediante esquemas, viñetas... 1	X	X			
LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).	Interpreta con suficiencia os elementos visuais que acompañan ao texto 2	X	X			X
LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.	Esfórzase en planificar os seus escritos, revisándoos antes da súa entrega 1	X				X
LCLB2.7.2. Utiliza nos seus	Nos seus escritos	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e reconece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.	académicos, tenta axustar o seu vocabulario e expresións ao rexistro formal 1					
LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.	Produce textos con intención literaria conforme a unhas pautas establecidas polo docente 1	X	X			X
LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	Usa o TIC para elaborar un traballo ou exposición sobre un tema dado 2		X	X		
LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto	Identifica os usos habituais de adxectivos, determinativos e pronomes 1	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
onde aparecen.						
LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	Identifica os usos propios e impropios máis comúns das formas verbais 1	X				X
LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.	Identifica procedementos motivados de creación léxica en exemplos sinxelos 2	X				X
LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.	Achega casos de derivación e composición a partir de formas simples segundo modelos 2	X				X
LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatino e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.	Identifica a presenza de raíces prefixas e sufixas de orixe clásica frecuentes e observa a súa recursividade 2	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	Vincula casos de significados subxectivos e intención comunicativa 1	X				X
LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación co contexto en que aparecen.	Explica propiamente o significado das palabras, segundo a súa categoría, e é capaz de identificar casos de polisemia evidentes 1	X	X			X
LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.	Constrúe oracións compostas conservando a estrutura funcional das simples 1	X				X
LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintáctica e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan ao redor dela.	Identifica a estrutura de frases e oracións 2	X				X
LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e	Recoñece e distingue os mecanismos de	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.	recursividade e equivalencia funcional habituais en sintaxes para a clasificación da oración composta 1					
LCLB3.6.4. Utiliza de modo autónomo textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.	Achega exemplos de uso cotián da lingua para ilustrar a tipoloxía sintáctica 1	X				X
LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.	Aplica as normas ortográficas e gramaticais nas súas exposicións orais e nos seus textos escritos 1	X		X		X
LCLB3.8.1 Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais,	Identifica diferentes tipos de textos e analiza as	X		X		X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízaas nas súas propias producións orais e escritas.	propiedades textuais en cada un deles 1					
LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.).	Recoñece os usos lingüísticos adecuados ás diferentes situacións comunicativas. Caracteriza textos segundo a relación entre o emisor e o receptor. 2	X				X
LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresañentes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen.	Caracteriza os trazos característicos dos textos expositivos e argumentativos 1	X				X
LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e utilízaos nas producións propias.	Identifica as principais marcas de subxectividade nun texto sinxelo 2	X				X
LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a	Identifica a substitución	X				X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.	léxica nos textos 1					
LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticales y léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	Identifica os principais mecanismos de cohesión nos textos 1	X				X
LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do uso social.	Distingue entre rexistro coloquial e formal nos textos comunicativos 2	X				X
LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos.	Usa o rexistro adecuado nas súas producións académicas 2	X	X			
LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de	Comparte material multimedia aloxado na rede		X	X		

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
materiais multimedia, folletos, carteis, reseñas sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	sobre algún tema de actualidade próximo aos seus intereses, no que se empreguen dúas ou máis linguas 1					
LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	Vincula por analoxía ou contraste produtivamente características ou fenómenos sinxelos; en calquera plano lingüístico, similares en dous ou máis linguas 1		X			
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións.	Le algunha obra de lectura libre (incluído un conto ou fragmento destacado), demostrando unha comprensión cabal do seu contido 2	X		X		

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	Le algunha obra de lectura libre (incluído un conto ou fragmento destacado) e, a partir dunha comprensión cabal da mesma, comparte as súas impresións sobre os aspectos (personaxes, temas, situacións...) que considera máis valiosos 1			X		
LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	Manifesta a comprensión de diferentes textos literarios a través da resposta a preguntas concretas de forma lóxica. É capaz de relacionar a finalidade da obra cos seus propios gustos ou intereses 1	X	X	X		
LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema, etc.).	Explica as características esenciais dos movementos artísticos 1	X	X	X		

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
LCLB4.2.2. Recoñece e comenta a continuidade ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, até a actualidade.	Capta en actividades concretas a pervivencia de estereotipos, tópicos, arquetipos fundamentais en distintos medios ao longo das épocas, e relacións con seus xuízos persoais 1	X				
LCLB4.3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos seus compañeiros.	Responde a preguntas sobre textos literarios representativos e comparte esta información cos seus compañeiros, mantendo unha actitude de escoita activa cara a eles. 2		X	X		
LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	Consulta fontes de internet e elabora unha reseña sobre unha película do seu gusto, compartindo ante o grupo as súas impresións 2				X	X
LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da	Recita seguindo pautas básicas fragmentos literarios breves		X			

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	2					
LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.	Declama seguindo pautas básicas fragmentos literarios breves 2		X			
LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.	Le e comprende fragmentos de textos especialmente representativos da literatura desde o século XVIII até a actualidade, explicando os temas e as súas características. 1	X				X
LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do autor e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	Le textos de diferentes autores e explica a relación que existe entre o contido da obra e a intención do autor. 1			X		X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	Redacta algún tipo de texto literario seguindo as pautas do docente 2					
LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	Valora algunha das obras de lectura da aula, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis lle chamaron a atención e describindo o que lle achegou a lectura como experiencia persoal. 1		X			
LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.	Incorpora información de fontes bibliográficas recomendadas para a preparación dun tema encomendado do currículo do bloque de Literatura, que deberá exporse cun mínimo de rigor e claridade 2		X	X		
LCLB4.6.2. Incorpora aos seus	Manifesta a comprensión de	X	X			X

Estándares de Aprendizaxe	Grado mínimo de consecución para superar a materia e indicador de logro	Procedementos e instrumentos de avaliación				
		Proba escrita	Observación na aula	Traballo individual	Traballo en grupo	Caderno ou clasificador de clase
traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.	diferentes textos literarios moi representativos a través da resposta a preguntas concretas de forma lóxica. É capaz de valorar de forma pertinente e xustificada aspectos da obra cos seus propios gustos ou intereses. 1					
LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.	Usa as TIC para buscar información sobre os temas que debe desenvolver nos seus traballos. 2		X	X		

7 Síntese de instrumentos de avaliación

Lingua castelá e literatura 1º ciclo de ESO (2º)		
PROCEDEMENTO	FORMATO	VALOR
Contidos curriculares	Exame, proba, traballo	Ata 6 puntos
Avaliación lectura	Exame, proba, traballo	Ata 2 puntos
Traballo na aula	Exposición oral, manexo ferramentas dixitais para a súa exposición	Ata 1 punto
	Traballos escritos	Ata 1 punto

Lingua castelá e literatura 2º ciclo de ESO (4º)		
PROCEDEMENTO	FORMATO	VALOR
Contidos curriculares	Exame, proba, traballo	Ata 7 puntos
Avaliación lectura	Exame, proba, traballo	Ata 2 puntos
Traballo na aula	Exposición oral, manexo ferramentas dixitais para a súa exposición	Ata 0,5 puntos
	Traballos escritos	Ata 0,5 puntos

A avaliación das exposicións orais farase mediante rúbrica que poderá desagregar (segundo proceda) apartados como a entoación (velocidade, fluidez e claridade), a adecuación da linguaxe corporal, a corrección da expresión oral, o contido, os recursos visuais e o axuste aos tempos acordados.

A avaliación das composicións escritas terá en conta (principalmente) apartados como a organización de ideas, a pertinencia do contido, a claridade comunicativa e a adecuación e corrección expresivas.

En cada grupo poderanse realizar lecturas complementarias de tipo 2 dirixidas a todo o grupo, pero a avaliación desta actividade (que poderá facerse mediante proba escrita ou a través dunha rúbrica de avaliación oral) non interferirá na cualificación daqueles alumnos que non a levasen a cabo. Para iso, esta actividade haberá de cualificarse, cando o alumnado participante fágao positivamente, cun plus de ata 0,5 puntos que se engadirán á nota trimestral. Desta forma, garántese a equidade na avaliación xeral do grupo pero ao tempo dáse a oportuna atención a aqueles con afección lectora.

8 Avaliación inicial: medidas

Realización	Etapa	Finalidade	Descrición
A comezos de curso	Todos os cursos da ESO	Determinar grao de consecución dos obxectivos curriculares esperables no curso.	Será común a todos os grupos de cada curso.
A información obtida de cada			Avaliará o grao de consecución

<p>alumno nos resultados da proba deberá complementarse coa que reflicte o expediente académico do programa XADE (expediente e resultados académicos de cursos pasados). De estimarse polo docente que os resultados aconsellan adoptar algún tipo de medida, procederase como segue:</p>		<p>Son os esperables ou suficientes. Se deben mellorar e traballarse. Se se descoñecen.</p>	<p>mínimo de elementos curriculares do curso anterior mediante descritores básicos das catro dimensións da Competencia lingüística. En 1º de ESO avaliaranse destrezas básicas de final de Primaria e incluirá: a) fase de lectura en voz alta; b) fase de comprensión oral e escrita; c) audición; d) fase de produción oral e escrita, con especial atención á ortografía.</p>
---	--	---	---

A información obtida do alumnado nos resultados da proba deberá complementarse coa que reflicte o expediente académico do programa XADE (expediente e resultados académicos de cursos pasados).

De estimarse polo corpo docente que os resultados aconsellan adoptar algún tipo de medida, procederase como segue:

MEDIDA	Ámbito e órgano	Avaliación de medidas
Individual	XUNTA DE AVALIACIÓN INICIAL (información e estudo de medidas en colaboración co departamento de Orientación) DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA (avaliación de adopción de medidas de reaxuste da PDA)	Reforzo organizativo na área fóra de aula, mediante apoio ou adaptación curricular. Reforzo individualizado na aula mediante material específico; Reforzo individualizado na aula mediante adaptación.
Colectiva	Colectiva XUNTA DE AVALIACIÓN INICIAL (comunicación e estudo de medida en colaboración co departamento de Orientación) DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA (avaliación de adopción de medidas de reaxuste da PDA)	Ademais das anteriores, introdución de axustes na PDA

9 Materias pendentes

O alumnado de 2º e 4º de ESO que ten suspensa a materia do curso anterior (LCL 1º e LCL 3º de ESO) deberá realizar ao longo do curso 2022-23 diversas actividades de recuperación de competencias básicas do currículo propostas polo departamento. A cumplimentación destas actividades será supervisada trimestralmente polo profesor de lingua do grupo ao que pertenza cada alumno.

O método de traballo será o seguinte:

O Xefe de Departamento será o encargado de entregar os boletíns de actividades, pero será a profesora que imparta docencia no curso a que supervise e oriente ao alumnado en todo o momento.

Faranse cinco entregas que serán distribuídas de setembro a maio cuns prazos de entrega acordados no Departamento.

Ademais, deberán realizar un exame ou proba escrita de toda a materia no mes de maio, o cal avaliará os mínimos do curso (os elementos básicos do contido curricular da materia).

Para esta proba serán de aplicación os mesmos criterios que se estableceron nesta programación para as probas finais do ano académico anterior, isto é: as preguntas versarán en cada nivel unicamente sobre os estándares de aprendizaxe que na PD son avaliábles mediante proba escrita.

A avaliación será positiva cando o alumnado demostre, como mínimo, un grao de consecución conxunto destes estándares equivalente a SUFICIENTE (5). A proba escrita de toda a materia será entre o 9 e o 11 de maio de 2023, segundo se informou en claustro e CCP de comezo de curso.

Ademais, na convocatoria final de xuño farase tamén outra proba das mesmas características.

(No caso de haber algunha variación nas datas avisaríase ao alumnado con antelación).

Os profesorado do departamento deberá informar ao alumnado e titores/as do disposto neste programa de recuperación así como ás familias.

Dado que somos un departamento pequeno, consideramos que deberán asistir os dous integrantes á realización das probas finais de recuperación.

10 Plan de atención ao alumnado repetidor

Cando nos referimos ao alumnado repetidor estamos a falar de escolares que están en risco de fracaso escolar, polo que é fundamental prestarlles unha especial atención. En primeiro lugar, deberemos distinguir entre un alumno ou unha alumna que está a repetir curso, pero aprobou a materia do curso anterior ou un alumno ou unha alumna que a ten suspensa:

— Se repite curso, pero no curso anterior aprobou a materia: seguirá a clase con normalidade sen seguir un plan de reforzo determinado.

— Se repite curso e no curso anterior non aprobou a materia establececese:

1. Comprobarase se en cursos anteriores tivo reforzo na materia ou outra medida de atención á diversidade.

2. O alumno ou alumna seguirá un plan específico personalizado, adaptado ás súas necesidades concretas, orientado á superación das dificultades detectadas no curso anterior.

3. Este plan poderá incluír a incorporación do alumno ou alumna a un programa de reforzo, así como un conxunto de actividades programadas para realizar un seguimento personalizado do mesmo ou mesma.

4. Todas estas medidas realizaranse coa participación do alumnado repetidor e a supervisión continua do profesor ou profesora da materia, en comunicación co titor, orientador e pais ou titores legais.

O plan desenvolverase partindo da información obtida na proba inicial e dos informes personalizados do alumno ou alumna. Unha vez detectadas as carencias, realizarase parcial ou totalmente o seguinte:

— Reforzar aquelas competencias, contidos e actitudes nas que mostrase dificultades no curso anterior.

— Colocalo na aula próxima ao profesor, para poder realizar un mellor seguimento e observación da evolución da súa aprendizaxe.

— Agrupalo á beira dun compañeiro que poida axudalo nas dúbidas básicas para un mellor seguimento da clase,

— En caso necesario, por carencias significativas, realizará un caderno de actividades básicas. Estas actividades serán supervisadas polo profesor ou profesora. Este material supervisarase ao final de cada avaliación, valorando o progreso do alumno.

Os obxectivos, contidos e criterios de avaliación serán os do curso en cuestión.

11 Contribución ao plan lector

É evidente que a actividade docente da área de Lingua e literatura, atendendo á dimensión que lle confiren os elementos curriculares do Decreto 86_2015 do 25 de xuño (obxectivos, criterios de avaliación, contidos, estándares de avaliación) é clave no fomento da lectura e con iso da comprensión lectora. A planificación das actividades adecuadas que, a diario, avalían os estándares constitúe xa de seu un instrumento primordial nesta contribución. Precisamente os obxectivos máis recorrentes no currículo da área de Lingua recollidos no mencionado Decreto son:

— *en ESO, comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.*

A realización planificada de actividades ligadas ao currículo, traballando con textos e obras literarias, a pesar das exiguas tres horas semanais, supón unha importante contribución. Se este labor se coordinada en estratexia coas outras áreas lingüísticas (a de lingua galega, lingua inglesa e lingua francesa) resulta aínda máis eficaz.

Cremos que as seguintes pautas metodolóxicas poden contribuír á formación e consolidación do gusto lector:

ACTIVIDADE INTERCURRICULAR

- Que a lectura e estudo dunha obra de lectura nun grupo e curso se poida abordar en ocasións de forma integral desde diferentes áreas ou departamentos, facendo consciente ao alumnado de que o ler non é unha actividade estanca ou ligada ás linguas, senón un exercicio multidisciplinar.

HÁBITO LECTOR

- Na aula debe favorecerse un ambiente lector, unha situación que desenvolva o desexo de ler:
 - a. iniciando a lectura de textos de forma expresiva e dramatizada;
 - b. favorecendo actividades que leven a compartir e comentar creacións individuais;
 - c. presentando a lectura non como unha obriga escolar, senón como unha aventura chea de sorpresas e enriquecedora;
 - d. estimular a elaboración propia de textos, abandonando a persoa docente a situación de crítico privilexiado que lle leva a negar os puntos de vista ao alumnado ou a rexeitar interpretacións;
 - e. que o profesor ou a profesora se mostre, non como un inquisidor/a cheo/a de prexuízos esteticistas, senón como un/unha lector/a entusiasta, que comunica a súa paixón, ademais de coñecer ben a literatura xuvenil;

- Que cando se valore a creación literaria dos estudantes, ou a interpretación que estes fagan de fragmentos literarios das obras de lectura, non se desprezen estas, mesmo se fosen disparatadas ou insólitas, senón que se mostre interese en reconducilas, sen exhibir aseveracións irrefutables sobre este proceso.

- Nos dous primeiros cursos de ESO, dedicación exclusiva dunha sesión ou parte dela á semana para a lectura individual e colectiva dunha obra, favorecendo un espazo lector.

Realización de lecturas voluntarias cada trimestre en todos os cursos.

- Que os alumnos dos dous primeiros cursos de ESO efectúen un préstamo de libro a domicilio na biblioteca do centro antes do período de vacacións para que lean un capítulo ou un fragmento dunha obra literaria recomendada.

SELECCIÓN DE LECTURAS

- Que a selección de lecturas para cada curso non entre en conflito coas preferencias e intereses dos estudantes, sen antepor rotundos prexuízos esteticistas que os desanimen.

- Que a selección das obras de lectura teña en conta o nivel formativo do grupo.

- Que as edicións das obras de lectura resulten accesibles, cun deseño apropiado e con notas aclaratorias sobre o vocabulario e as referencias de contido.

A EXPERIENCIA LECTORA

- Ler en voz alta fragmentos unitarios que combinen a aventura, o misterio o suspense para que a historia atrape o alumnado, suspendendo a lectura cando sexa necesario, aínda que prolongue o proceso, para atender as súas dúbidas ou as súas observacións persoais.

- Cerrar a lectura de un fragmento con comentarios que dean sentido especial á historia contada.

- Que o grupo comparta a experiencia lectora, despertando ou estimulando a curiosidade lectora e creando un ambiente lector; a actividade de organizar dramatizacións en semicírculo dos fragmentos lidos favorecerá a creación de ambientes lectores.

- Animar os estudantes a escribir aquelas experiencias que consideren significativas, compartíndoas co resto da clase.

- Facilitar que o alumnado, tras cada lectura voluntaria, realicen una intervención ante o grupo na que reseñen algún aspecto da obra.

- Que realicen a lectura de, polo menos, unha obra representativa da literatura cada trimestre, que servirá como punto de partida para a reflexión sobre os grandes interrogantes da condición humana.

- Que poidan realizar lecturas de obras con carácter voluntario avaliadas próximas aos seus gustos, pero non enfocadas como

actividade de mérito académico senón como medio de entretemento e coñecemento.

- Que os alumnos advirtan a pervivencia dos tópicos e os temas abordados nas obras ao longo da historia noutras manifestacións artísticas.
- Visionar adaptacións completas ou parciais das obras ou dos tópicos que expoñen (historia, personaxes, temas) noutros medios artísticos (cinema, serie, musical, etc.).
- Que o alumnado elabore material multimedia na rede sobre algún aspecto da lectura;

Impulsar un uso produtivo do TIC que permita localizar e seleccionar datos e informacións de maneira áxil e eficiente, empregando as novas tecnoloxías como instrumentos de motivación, de comunicación e de acceso á cultura.

- Que o alumnado se familiarice coas instalacións e servizos da biblioteca e da aula de informática do centro.

12 Educación en valores

12.1 Contribución ao plan de convivencia

Como contribución ao plan de convivencia, desde o departamento, débense articular de forma precisa actuacións promotoras de valores democráticos de convivencia, de cultura de negociación e diálogo e de cultura de paz. Terase que sensibilizar ao alumnado no seu papel activo e de implicación no recoñecemento, evitación e control dos conflitos de convivencia no centro. Para iso, traballárase co alumnado aspectos que lle permita:

- Desenvolver habilidades interpersoais.
- Favorecer a comunicación e a toma de decisións por consenso.
- Asumir e practicar o respecto polos demais, polo mobiliario e polos bens comúns, a tolerancia crítica, a solidariedade, os dereitos humanos, o medio natural, a igualdade entre homes e mulleres.

O departamento traballa a maioría destes contidos. O mantemento da tranquilidade, a orde, a limpeza en clase e o control de asistencia e puntualidade do alumnado tamén fomentan moitos dos obxectivos que se indican no Plan de Convivencia. Ademais, dentro do Plan de Convivencia colaboraremos na posta en práctica de medidas de atención á diversidade, que xa foron indicadas nesta programación.

As obras de lectura da programación ilustran situacións concretas para reflexionar sobre estes valores, por canto nelas preséntase a experiencia vital de personaxes ante os que o alumnado debe situarse. As lecturas de clásicos da literatura ofrecen valores permanentes que serven de aproveitamento en calquera época.

12.2 Educación en valores

Con carácter xeral:

Principios e valores que traballan en casa	Instrumento de avaliación
Solidariedade, respecto e tolerancia	Observación na aula. Traballo en equipo.
Esforzo individual	Observación na aula.
Motivación	Observación na aula. Caderno ou clasificador de clase.
Prevención de conflitos	Observación na aula. Discusión e tratamento en grupo de todas as problemáticas que xorden en clase.
Responsabilidade individual	Control dos deberes, do material necesario (libro, caderno...)
Igualdade entre homes e mulleres	Observación na aula.

13 Actividades complementarias e extraescolares programadas

As actividades, sempre que a situación sanitaria o permita, consistirán na asistencia a representacións teatrais de obras de lectura programadas no currículo ou outras que poidan ser de relevancia para o alumnado de ESO, ou ben visitas guiadas a casas museo de escritores ou escritoras.

Realizaranse outras de carácter complementario na biblioteca para a conmemoración dalgunha efeméride literaria, celebrar algún día internacional ou a visita de autores de literatura xuvenil.

Entre estas actividades están previstas e xestionadas ata o de agora:

- a) Visita á casa-museo de Emilia Pardo Bazán e á RAG na Coruña prevista para o xoves 13 de outubro.
- b) Actividade de “¿Por qué leer a los clásicos?” do MEC coa visita de Inma López Silva, o 17 de novembro.
- c) Exposición de láminas con réplicas de *El camino* feitas por Delibes para a semana do libro, cedida temporalmente pola Fundación Miguel Delibes.
- d) Exposición de láminas sobre Valle Inclán.
- e) Xornadas de formación da man de Rosalía Fernández Rial.
- f) Visita de Chiki Fábregat o 28 de febreiro.
- g) Charal dunha periodista na semana da prensa.
- h) Saída a Televisión e Radio de Vigo así como unha ruta literaria de Julio Verne o 30 de marzo.

14 Acordos de pautas recollidos no ámbito do programa TIL

Estes acordos prodúcense nos seguintes ámbitos:

14.1 Uso adecuado das ferramentas dixitais:

Recoméndase o bo uso das ferramentas dixitais, evitando de forma predeterminada:

- o tradutor en rede;
- a descarga directa de traballos alleos na rede;

14.2 Pautas para elaborar unha definición

As definicións das palabras faranse segundo o contexto no que se atopa o termo definido,

- Iniciaremos a definición cun vocábulo similar, isto é, pertencente á mesma clase de palabra definida: os substantivos, se é posible, mediante un hiperónimo; os verbos, mediante un sinónimo no mesmo tempo ou persoa; os adxectivos, mediante fórmulas do tipo “dise de”, “refírese a”, “aplícase a”, “que”. Despois do inicio da definición, esta complétase matizando as características relevantes do termo definido.

- O alumnado debe asumir, polo dito antes, que unha definición non se limita á mera definición de sinónimos; estes poden axudar, pero non son propiamente a actividade da definición.
- Debe, evitarse, na medida do posible, unha definición que repita o vocábulo ou termo definido; sempre se buscará un sinónimo ou calquera outro semantema da familia.
- De igual modo, evítanse en especial expresións inadecuadas para un rexistro formal, do tipo: “é”, “é como”, “é como cando”, “é como cando por exemplo”, “en plan”, “é cando”, e similares.
- Na definición, os exemplos, se se achegan, non poden substituír a explicación.
- O obxectivo fundamental é que o alumnado consiga redactar de forma persoal a definición, evitando a reprodución de algo memorizado.

14.3 Pautas para a presentación de probas escritas e exames

- Debe evitarse bolígrafo de cor vermella ou verde; tamén, lapis e corrector.
- As respostas deberán facerse nos espazos habilitados ao efecto, evitando que por preguiza o alumnado as redacte fóra de liña no mesmo enunciado da pregunta.
- Para facilitar a corrección da proba, deben gardarse marxes laterais, así como deixar espazo entre as preguntas.
- Cando haxa necesidade de descartar algo por erro, bastará cunha liña fina de emenda acoutando a parte suprimida entre paréntese. Debe evitarse riscar facendo borróns.
- Convén resaltar (con subliñado, guión ou outro medio) os enunciados das preguntas, se houberse que repetilos para as respostas.
- Deberá poñerse entre aspas calquera cita do texto, así como a mención de termos en función metalingüística.
- As páxinas deberán ir numeradas, co nome do alumnado na cabeceira.
- Procurarase na medida do posible a orde e a pulcritude nas probas. De maneira que, se, unha vez contestada unha pregunta, se vise a necesidade de ampliar a información, deberán evitarse engadidos fóra de marxe. No seu lugar, poderán usarse os procedementos tradicionais da nota ao pé de páxina, ou ben os asteriscos a modo de conectores entre a parte que se ha de ampliar e a información complementaria que aparecerá no outro folio (tipo 1*).
- Cómpre lembrarlle ao alumnado que resulta moi útil reservar os últimos minutos da proba para revisar a corrección expresiva e a presentación do exercicio.

14.4 Pautas para cita de textos e bibliografía

As fontes consultadas na elaboración dun traballo deben citarse na parte final do documento. Un modelo para elaborar este apartado será:

- Se se trata dunha obra impresa, recolleranse os seguintes campos: o nome do autor (APELIDOS en maiúscula); o título da obra (subliñado, se é versión manuscrita, ou con cursiva despois de dous puntos, se está mecanografado), a editorial, a cidade onde esta se atopa e o ano da edición que manexamos (estes campos deberán separarse mediante comas). Cando se desexe facer referencias a páxinas concretas, podemos citar a súa numeración (páxs. ou pp.). Poderá empregarse o sistema de cita bibliografía da *Revista de Filología Española* ou o sistema americano, sempre e cando se sexa coherente. Elixida unha das opcións, deberá manterse.
- Se se trata dunha fonte dixital, deberemos citar o nome da páxina ou blog de que se trate, o do seu autor ou autora e, se procede, tras dous puntos, a súa dirección dixital. Farase constar tamén a data na que se consultou.

Cando se mencionen títulos de obras, estes deberán destacarse, mediante subliñado, se é un texto escrito, ou mediante cursiva, se se trata dun texto dixital. Os títulos de poemas, ou de artigos xornalísticos, deberán entrecomillarse.

De igual modo, cando no comentario dun texto se realicen mencións a termos do mesmo en sentido metalingüístico, deberán entrecomillarse en documentos escritos ou marcarse en cursiva en documentos dixitais.

14.5 Pautas para a análise sintáctica e sobre a elección da terminoloxía ao redor da flexión verbal

- Na práctica da análise sintáctica deberá distinguirse de forma nítida entre unidade (sexa palabra, frase ou sintagma, cláusula ou oración simple, etc.) e función (sexa NÚCLEO, MODIFICADOR, COMPLEMENTO, etc.).
- A tal fin, sería moi útil que, á marxe do método de análise escollida, se resaltase nel a mencionada diferenza entre unidade e función de forma gráfica (ben maiúsculas para a función e minúsculas para a unidade, ben o uso de paréntese para a unidade, etc.): Exemplo: “cerca de la ciudad” frase adverbial > NÚCLEO (adv.) + COMPLEM (F. Prep.)
- Referente á nomenclatura relativa ás funcións sintácticas prevalecerá a terminoloxía empregada pola gramática funcional da universidade de Santiago pero admitiranse as dúas opcións.
- Isto deberase aplicar tamén no relativo á flexión e temporalidade dos verbos.

14.6 Pautas para a elaboración de esquemas

No proceso de elaboración de un esquema, o alumnado deberá asegurar as seguintes fases:

- Lectura comprensiva do texto (aclaración do significado de palabras e expresións).
- Intención do seu autor ou súa autora (en textos expositivos e argumentativos).
- Subliñado das ideas básicas.
- Selección (expresión) das ideas básicas.
- Xerarquización das ideas principais.

O proceso de elaboración desta tarefa debe ir encamiñado á avaliación dos seguintes aspectos básicos:

- Identificación correcta de ideas.
- Xerarquización adecuada de ideas
- Redacción sintética das ideas (esquema nominal).
- Expresión precisa das ideas identificadas.
- Uso de esquemas ou viñetas que reflectan a xerarquía de ideas.
- Corrección expresiva.

As persoas docentes poderán adecuar a esixencia das pautas indicadas segundo o curso e etapa.

14.7 Pautas para a elaboración de resumos

Na elaboración do resumo deberán atenderse tamén ás fases descritas para o esquema.

O proceso de elaboración desta tarefa debe ir encamiñado á avaliación dos seguintes aspectos básicos:

Elaboración dun texto propio, de redacción persoal.

- Nos textos narrativos, preferencia pola terceira persoa (sen estilo directo).
- O novo texto resumido non debe introducir información allea ao orixinal, evitando ademais as opinións persoais.
- No caso dos textos argumentativos e de opinión, o deseño do resumo debe articularse a partir da opinión do autor (a súa intención comunicativa).
- Deberá recoller as principais ideas do texto orixinal.

- O novo texto debe ser sintético, prescindindo do accesorio, o anecdótico, o circunstancial. Neste sentido, a extensión desexable debe ser en xeral a de 1/5 parte do orixinal.
- Deberá seguir as propiedades textuais (adecuación, coherencia e cohesión).

A persoa docente poderá adecuar a esixencia das pautas indicadas segundo o curso e etapa da ESO.

15 Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

17.1 Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino

Empregaríase a seguinte táboa para analizar a eficacia deste proceso:

	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
3. Conseguiuse motivar todo o alumnado..				
4. Contouse contar co apoio e a implicación das familias no traballo do alumnado.				
5. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
6. Adoptáronse as medidas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
7. Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado.				
8. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				

	1	2	3	4
9. Valorouse adecuadamente o traballo do alumnado na aula.				

16 Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica

16.1 Periodicidade con que se revisará a programación didáctica

En reunións de carácter mensual realizarase un seguimento da programación didáctica por parte de todos os membros do departamento, ademais da posta en común que se fará entre o profesorado que imparta clase dunha mesma materia e curso.

A fin de curso, nunha reunión do departamento, farase unha análise dos resultados e discutiránse os posibles cambios na programación para o curso seguinte despois dunha posta en común das reflexións de cada membro segundo os indicadores da táboa seguinte:

16.2 Indicadores de avaliación da programación didáctica

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación y da temporalización das unidades didácticas.				
3. Adecuación dos mínimos esixibles para superar a materia.				
4. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
5. Adecuación da metodoloxía utilizada.				
6. Adecuación dos materiais e recursos didácticos utilizados.				

	Escala			
	1	2	3	4
7. Adecuación das medidas de atención á diversidade.				
8. Asociación dos estándares cos elementos transversais.				
9. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación.				
10. Adecuación dos criterios establecidos para a cualificación.				
11. Adecuación dos criterios establecidos para a promoción.				
12. Adecuación do deseño da avaliación inicial.				
13. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento e avaliación de materias pendentes.				
14. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc.				
15. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
16. Contribución desde a materia ao plan de convivencia do centro.				
17. Grado de integración das TIC no proceso de ensino da materia.				
18. Grado de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
19. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				

17 Medidas para informar a familias e ao alumnado

O profesorado da materia informará ao alumnado desde comezo de curso sobre os aspectos fundamentais desta programación, pondo de relevo apartados como os instrumentos de avaliación, os criterios de cualificación, a secuenciación do currículo e os materiais e recursos utilizados.

O departamento de Lingua castelá e literatura colaborará así mesmo no protocolo de difusión das programacións establecido pola dirección do centro para o curso 2022-23.

Tamén, a disposición da comunidade educativa, archivarase unha copia impresa na secretaría do Instituto para a súa consulta nas condicións que determine a dirección do centro.

18 Aprobación da presente programación didáctica para o curso 2022-23

Reunido o Departamento de Lingua castelá e literatura no IES Urbano LUGRÍS en Malpica de Bergantiños o venres, 16 de setembro de 2022, ás 12:30 h., acorda aprobar a presente Programación didáctica do curso 2022-23.

Revisión no Departamento de Lingua castelá e literatura no IES Urbano LUGRÍS en Malpica de Bergantiños o luns, 27 de febreiro de 2023, ás 14:30 h, trala modificación proposta pola Xunta, acorda aprobar a presente Programación didáctica do curso 2022-23.